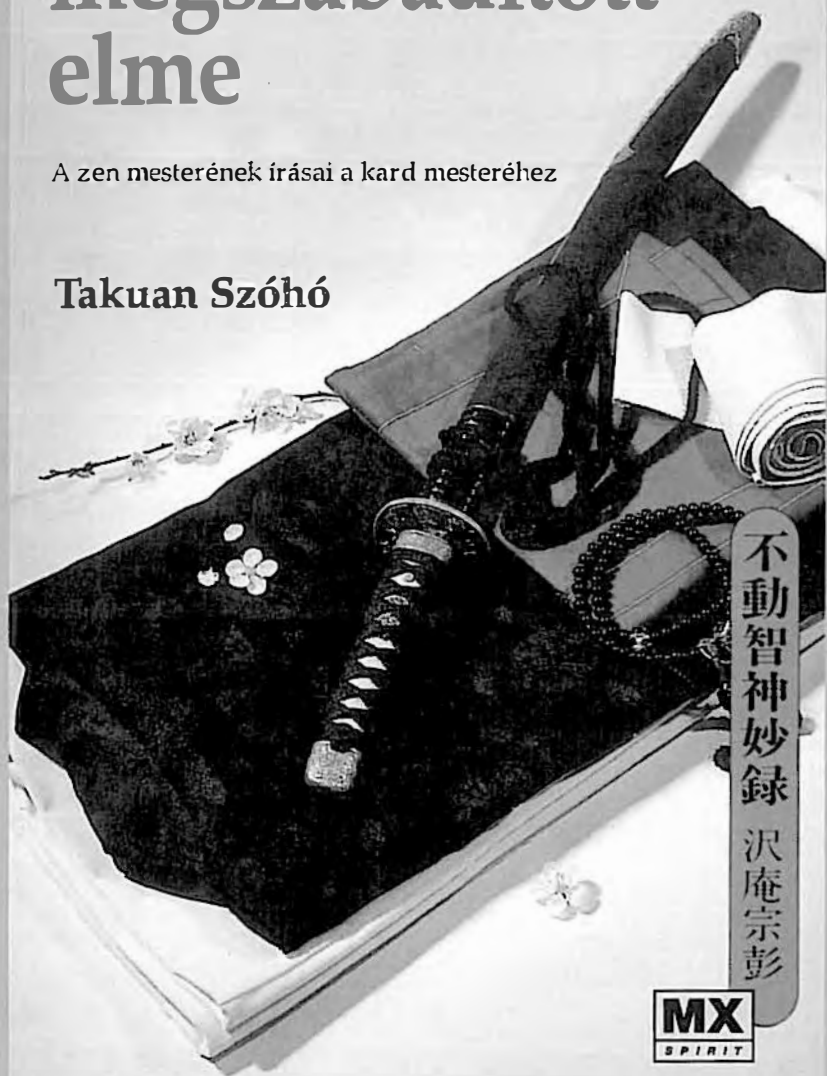

A korlátaitól megszabadított elme

A zen mesterének írásai a kard mesteréhez

Takuan Szóhó

不動智神妙録
沢庵宗彭

MX
SPIRIT

Published by arrangement with
Kodansha International, Ltd.

A fordítás az alábbi kiadás alapján,
a Kodansha International engedélyével készült:

Takuan Soho: The Unfettered Mind
translated by William Scott Wilson

Copyright © 1986 by Kodansha International Ltd.
All rights reserved.

Magyarra fordította és szerkesztette: Gajdos László
Nyelvileg lektorálta: Szőnyi Szilárd

Megjelent az Aiki Tech Központ gondozásában.

Kiadja: MX BT.
Felelős kiadó: Gajdos Lajos ügyvezető igazgató

Hungarian translation © 1997 Gajdos László.

Nyomdai munkálatok: Press+Print Kft. Kiskunlacháza
Felelős vezető: Tóth Imre ügyvezető igazgató

ISBN 963 04 9478 7

Első magyarországi kiadás, 1997

TARTALOMJEGYZÉK

ELŐSZÓ	5
BEVEZETÉS	8
A FORDÍTÓ ELŐSZAVA	13
A MOZDULATLAN BÖLCSESSÉG MISZTÉRIUMA	15
A tudatlanságból eredő szenvedés	17
A buddhák mozdulatlan bölcsessége	18
Az időköz, melybe hajsza sem fér	24
A szikra és a kő találkozása	25
Hová helyezze elméjét az ember	29
A helyes és az összezavarodott elme	33
A létező elme és a nem létező elme	33
Dobd a tökört a vízbe, nyomd le, és az megperdül	35
Ne engedd, hogy az elme bárhol is leragadjon	36
Keresd az eltévedt elmét	40
Dobj labdát a sebes folyóba, és az soha nem áll meg	42
Válaszd ketté a múltat és a jövőt	42
A víz megperzseli az égboltot, a tűz megtisztítja a felhőket	43
DRÁGAKÖVEK TISZTA HANGJA	49
A becsületről	51
A vágyakozásról	57
Az elme lényegéről	60
Az Úr és a Csatlós Útjáról	64
A Tíz Alapvető Tulajdonságról	71
A világ álm-termesztetéről	66
A meta-létezésről	80
TAIA KARDJÁNAK KÖNYVE	87

ELŐSZÓ

A következő három esszé fő témája a kard, amelyből Nyugaton hajlamosak vagyunk ekevasat kovácsolni; illetve a kard helyes használatának technikája és szellemisége. Az esszéket, amelyek közül kettő kardvívó mestereknek szóló levél, egy zen szerzetes - Takuan Szóhó - írta, akinek fogadalmátétele lett valamennyi érző lélek megvilágosodása és megváltása. Nem valószínű azonban, hogy a nyugati olvasók számára azonnal egyértelmű, mi köze van egy buddhista papnak a pusztítás eszközéhez, és annak minél értőbb használatához.

A japánok számára a kard és a lélek régóta szorosan összekapcsolódik. A kard ugyanis a történelemben és a mitológiában egyaránt az élet és a halál eszköze; a tisztaság és a becsületé, a hatalomé, de még a természetfeletti is. Ha a történelmet tekintjük, a második és harmadik században az acélkard birtoklása jelentette a vándorlók számára a szigetek védelmét az ázsiai kontinenstől; s ennek a hódításnak a sikere a kardot ünnepelt tárgyá és győzelmi szimbólummá emelte. A mitológiában a Jamata no Orocsiban, a viharisten által elpusztított sárkányszerű kígyóban talált kard vált a Japánban csaknem két évezrede a hatalom és tisztaság szimbólumaiként tisztelt Három Birodalmi Jelvény egyikévé. A gyakorlatban pedig a karddal és lelki értékekkel felövezett szamurájok osztálya az ország örök értékeinek kovásza.

Ezt a társítást nem homályosította el az a tény, hogy a szamurájok valamivel több, mint egy évszázaddal

ezelőtt más foglalatosságot kezdtek űzni. Még ma is, ha nagyritkán egy új japán kardot készítenek, az kivételes spirituális környezetben történik. A tényleges munkát a megfelelő istenekhez intézett ima és megtisztulási rítusok előzik meg, amit kívülről ünnepélyes öltözet, belülről pedig áhítatos kedélyállapot kísér. A kard tulajdonosának a jó szerencsáját kedvező lelkiállapotban kell köszöntenie; ha pedig egy japán üzletember otthon időt szakít magának, a kardot kicsomagolja, kihúzza a hüvelyéből, ellátja rozsd elleni szerrel, akkor ezt meditatív gyakorlatnak tekintik, és nem pedig egy műtárgy értelmetlen imádatának.

A következő esszék középpontjában a kard, a spirituális gyakorlat és a korlátaitól megszabadított elme áll. A szerző türelemmel arra próbál rávezetni bennünket, hogy a három dolognak eggyé kell válnia. Gyakorolnunk kell tehát; gyakorolni bármivel, ami csak a kezünk ügyébe kerül, egészen addig, amíg a haragunk, tétovázásunk és mohóságunk ellenségeit egyetlen gyors és eltökélt kardcsapással megsemmisítjük.

A következő írások számos kiadást megértek már, amelyek között azonban jelentős különbségek nem találhatók. A fordítást a *Nihon no Zen Goroku 13. kötetében* található szövegek alapján közlöm, mely szövegek a Takuan Osó Zensú Kanko Kai kiadásában megjelent *Takuan Osó Zensúiban* található írásokon alapulnak.

Őszinte köszönetet mondok Agnes Youngblood kisasszonynak, aki a fordítás során a legnehezebb részeknél is mindvégig segítségemre volt; John Siscoe-nak a bá-

torításért és javaslataiért; illetve Jay Rubin professzornak és Teruko Chin-nek, a Washingtoni Egyetem munkatársának, hogy négyezer mérföld távolból és a nagy havazás ellenére háttéranyagot szolgáltatottak. A könyvben szereplő valamennyi esetleges hibáért viszont én vállalom a felelősséget.

William Scott Wilson

BEVEZETÉS

Takuan Szóhó zen szerzetes, kalligráfus, festő, költő, kertész, a tea mestere, és – feltehetőleg – a mindmáig nevezetes savanyúság feltalálója volt. Írásai megszámlálhatatlanok (hat kötetet tesznek ki összegyűjtött munkái), és a mai japán emberek is belőlük merítenek tanácsot és ösztönzést, csakúgy, mint háromszázötven éven keresztül. Előkelők és szegények tanácsadójaként és bizalmasaként szabadon megfordul a társadalom szinte valamennyi rétege között, és tanácsot ad sógunoknak és császároknak, de a legenda szerint barátja és tanítója volt a kardforgató-művész Mijamoto Muszasinak is. Hírneve és népszerűsége azonban nem változtatott rajta semmit sem. A halál közeledtekor azt mondta tanítványainak: „Testemet a templom mögötti hegyen helyezték el, borítsátok be sárral, és menjetek haza. Ne olvassátok a szutrákat, és ne tartsatok szertartást. Ne fogadjatok el ajándékot sem szerzetestől, sem világi embertől. A szerzetesek viseljék tovább ruhájukat, étkezzenek, és tegyetek úgy, mint minden más hétköznapon.” Amikor eljött a pillanat, a jume (álom) jelentésű kínai írásjelet vetette papírra, letette az ecsetet, és meghalt.

Takuan 1573-ban született a Tajima tartományban található Izusi faluban; a környéket mély hó és hegyvidéki köd jellemezte. Izusi eléggé ősi falu, így Japán korai történeteiben – a 712-ben keletkezett *Kodzsikiben* és a 720-ban íródott *Nihongiban* – is említik. A környéken a megelőző korok emlékei, ősi temetkezési dombok és igazán antik cserépdarabok találhatóak. Annak ellenére, hogy a Miura

szamurájklán tagjaként született a 150 éves polgárháború végén, Takuan tízéves korában kolostorba vonult, hogy a buddhista dzsódo szektában tanuljon; innen tizennégy éves korában a zen rindzai szektába ment gyakorlatra, majd szokatlanul fiatalon, harmincöt évesen az egyik nagy kiotói zen templom, a Daitoku-dzsi apátja lett.

1629-ben Takuan a „Bíbor Palást Affér”-nak nevezett ügybe keveredett, ámiben sikra szállt a sógunátus azon döntése ellen, hogy megvonják az uralkodó jogát a magas egyházi tisztségek és hivatalok betöltésére. Ellenkezése miatt a mai Jamagata prefektúrára száműzték, és ezen a távoli északi vidéken írta meg a jelen kötet három esszéjének első és utolsó darabját. A sógun halála utáni általános amnesztiával szabadult meg fogságából, és 1632-ben visszatért Kiotóba. A következő évek során összebarátkozott a már visszavonult, de továbbra is rendkívül befolyásos uralkodóval, Go-Mizunooval, akinek zen-mestere is lett. Ezzel annyira elnyerte az új sógun, Tokugava Iemicu tetszését, aki állandóan barátságát kereste, hogy a sógun utasítására 1638-ban megalapította a Tókai-dzsit. Ezután – megmaradva mind a sógun, mind az uralkodó barátságában – erős kézzel elsimította a politikai viszályokat, amelyek olyan gyakran veszélyeztették a sógunátust és a krizantémtrónt.

Azt tartják, halála közeledtével Takuan a saját független, különös, és néha keserű életét élte. Ereje és kirobbanó vérmérséklete ugyanúgy megnyilvánul írásjeleiben és festményeiben, mint az itt következő esszéiben, és sajátos módon bepillantást nyerhetünk jellemébe azáltal, hogy megkóstoljuk a takuanzukét, ezt az óriás japán retekéből készült ételt.

Élete saját aforizmájával foglalható össze: „Ha a jelenlegi világot követed, hátat fordítasz az Útnak; ha nem akarsz hátat fordítani az Útnak, ne kövesd a világot.”

Azt tartják, Takuan arra törekedett, hogy a zen szellemével átítassa az élet mindazon területeit, amelyek felkeltették érdeklődését; az olyan dolgokat, mint a kalligráfia, költészet, kertészet, és általában a művészetek. Ugyanezt tette a kard művészetével is. Mivel a vad feudális viszálykodás végnapjaiban, az 1600-as Szekigaharai csata idején élt, Takuan nem csupán a művészek békéjével és nagyságával találkozott, hanem megismerte a harcosok és vezérek összecsapásait – a győzelmet és a vereséget – is. Az utóbbiak között voltak olyan különböző egyéniségek, mint Isida Micunari, a hatalmas vezér, aki Tojotomi Hidejosit támogatta; Kuroda Nagamasza, a keresztény daimio, aki elősegítette Micunari bukását; és különösen barátja, Jagjú Munenori, a Jagjú Sinkage kardforgató iskola vezetője, két sógungenerációnak pedig tanára. Ezekhez az emberekhez és időkhöz Takuan nem kevésbé szólt, mint másokhoz.

A következő három esszé közül kettő levél: a *Fudócsisinmóroku*, „A mozdulatlan bölcsesség misztériuma”, amelyet Jagjú Munenorinak írt, illetve a *Taiaki*, „Taia kardjának könyve”, amelyet feltehetőleg Munenorinak, esetleg Ono Tadaakinak, az Ittő kardforgató iskola vezetőjének írt, aki a sógun családjának és környezetének hivatalos oktatója volt. Létrejöttük körülményei bizonytalanok, bár a *Fudócsisinmóroku* végén olvasható őszinte tanács, illetve erőteljesen konfuciánus figyelmeztetés a művet újabb érdekes, de meglehetősen talányos megvilágításba helyezi.

Egészében véve mindhárom írás a szamurájok osztályának szól, és valamennyi a zen szellemét próbálja meg egyesíteni a kard szellemével. Takuan tanácsa a szembenállás gyakorlati, technikai és filozófiai vetületeinek keveréke. Ha egyesével vagy általában vizsgáljuk őket, azt mondhatjuk, hogy a *Fudócsisinmóroku* nem csupán a technikával foglalkozik, hanem azzal, hogy a szembenállás során az én miként kapcsolódik az Énhez, és az egyén hogyan válhat egységes egésszé. A *Taiaki* azonban inkább az én és a többiek kapcsolatának pszichológiai vonatásával foglalkozik. A kettő között olvasható *Reirósú*, a „Drágakövek tiszta hangja” az ember alapvető terinészetét tárgyalja; hogy egy kardforgató, daimio – vagy bárki más – miként ismeri fel a különbséget a jó és a puszta önzés között, és miként értheti meg annak alapvető tudását, mikor és hogyan kell meghalni.

Mindhárom esszé az embert önmaga felfedezésére, így az élet művészetére vezet.

A kardforgatás mint egy technika kifejezése, illetve a meditatív zen már régóta léteztek Japánban, hiszen a zen komoly alapokat nyert a tizenkettedik század vége felé. Takuan megjelenésével a kettő végérvényesen egybefonódott, és írásai és a kardról alkotott nézetei kivételes módon a mai napig befolyásolják, hogy a japán kardforgatás művészete milyen irányt vesz. Ez ugyanis ma is rendszeresen gyakorolt művészet, és bepillantást enged a japán életszemléletbe. Mivel Takuan a zen és a kard egységét megalapozta, az nagy hatással volt a kor nagy mestereinek írásaira, és olyan, a mai napig olvasott és használt művek megszületéséhez járult hozzá, mint Jagjú Munenori *Heihó Kadensoja*, és Mijamoto Muszasi *Corin*

no Soja. Stílusukban ezek az emberek különbözőek voltak, következtetések azonban együttesen az azonosulás és megértés nemes egységét hozzák létre, akár a „szabadság és spontaneitás” formájában jelennek meg, mint Muszasinál, akár „a szabályokat elvető hétköznapi elme módjára” Munenorinál, akár pedig Takuan „korlátaitól megszabadított elméjében”.

Takuan számára a végkifejlet nem a halál és a pusztítás volt, hanem a megvilágosodás és a megváltás. A „megfelelő” elmével történő szembenállás nem csupán életet adhat, de az életet bőségesen adhatja.

William Scott Wilson

A FORDÍTÓ ELŐSZAVA

Amikor először pillantottam meg Takuan ezen írásainak gyűjteményét, nagyon megörültem. Elhatároztam, hogy a mű magyarul is megjelenik, mert úgy gondolom, szükséges, hogy a „harc”-művészet hazai gyakorlói jobban megismerkedjenek a művészet gyökereivel, annak szellemi oldalával is – melyről jóval kevesebbet tudni, mint magukról a technikákról.

Bár a mű a harcművész nyelvén, a harcművészek íródott, mint forrás olyan mélyről tör fel, hogy alapját képezi mindenféle tevékenységnek az életben. Az annyira elhanyagolt „Veled” foglalkozik. Nem a testtel, nem az aggyal, nem a pszichológiával, hanem magával az univerzumot teremtő és mozgató alapelvvel, a szellemi valósággal.

Takuan nem beszél félre, szavai világosan adnak hírt a természetfelettiről. Végül is oly egyszerűen fogalmaz, és annyira rátapint a lényegre, hogy első pillantásra el is hisszük, hogy valami misztikus dologról van szó... Az érzés mindenesetre jogos, az élénk tárt tudás nem hever szanaszét minden utcasarkon.

Az ember saját szellemi létezésébe vetett hite csak ezen a bolygón évezredekre nyúlik vissza. Ez a vallások lényege. Takuan nem kerül összeütközésbe semmiféle tudományos ténnyel, hiszen olyan területet tár elénk, melyet a fizikai síkon létező tudományok nem érintenek, sem bizonyítani, sem cáfolni nem tudnak.

A vallások évezredekén keresztül törekedtek arra, hogy ébren tartsák az embert a szellemi valóság létezésével, és az ember szellemi természetével kapcsolatban. A tömegpusztító fegyverek korában, amikor a vallások egyre több támadásnak vannak kitéve és szerepük világszerte egyre inkább háttérbe szorul – maga után vonva az erkölcs hanyatlását –, elmondhatjuk, hogy soha nem volt a békére és a valóban józan észre – a korlátaitól megszabadított elmére – ekkora szükség. Takuan új dimenziókat tár fel a kereső olvasó előtt, és írásai éppen olyan aktuálisak ma, mint saját korában. Megadja a választ arra, hogyan legyünk jobb harcművészek, és jobb, valamint eredményesebb emberek is. De válaszában sokkal több rejlik. Az olvasottakat megvalósítva részesei lehetünk annak a teremtésnek, mely minden harcművész eredendő kötelessége.

Remélem, fordításon lüen adja vissza az eredeti szöveg üzenetét és élvezetes olvasmány lesz. Bár a szöveg számos helyen lábjegyzetekkel van ellátva, szeretném bátorítani az olvasót, hogy nézzen utána minden olyan szónak – legyen az egyszerű szó vagy szakkifejezés –, melynek jelentése nem teljesen világos a számára, ezzel is növelve a megértését.

Gajdos László

A MOZDULATLAN BÖLCSESSÉG MISZTÉRIUMA

A TUDATLANSÁGBÓL EREDŐ SZENVEDÉS

A tudatlanság szó a megvilágosodás hiányát jelenti; azaz tévedést.

A *tartózkodás helye* azt a helyet jelenti, ahol az elme megáll időzni.

A buddhizmusban ötvenkét szintről beszélnek, ezen az ötvenkettőn belül pedig azt a helyet nevezik a tartózkodás helyének, ahol az elme megáll egy dolognál. A tartózkodás a megállást jelöli, a *megállás* pedig azt jelenti, hogy az elmét valami – legyen ez akármi – leköti.

Harcművészeted szavaival kifejezve, amikor észreveszed a rád lesújtó kardot, ha arra gondolsz, hogy úgy találkozol azzal a karddal, amint az lesújt, akkor elméd megáll a kardnak annál a helyzeténél, mozdulataidat nem fejezed be, ellenfeled pedig levág téged. Ez az, amit a *megállás* jelent.

Bár látod a rád lesújtani készülő kardot, s az nem köti le elmédet, hanem eltalálsz a közeledő kard ritmusát; ha nem gondolsz arra, hogy lesújts ellenfeledre, és nem merül fel benned semmiféle gondolat vagy vélekedés; ha abban a pillanatban, amint látod a penge útját, elméd a legkevésbé sincs korlátozva általa, és ellenfeledre veted magad, és kicsavarod kezéből a kardot, akkor az a kard, mely éppen téged készült levágni, a sajátoddá lesz, azzá a karddá, mely – pont fordítva – a te ellenfeledet vágja le.

A zenben ezt így nevezik: „Megragadni a lándzsát, és leszúrni vele azt, aki azért jött, hogy téged szúrjon le.” A lándzsa fegyver. Ennek lényege, hogy az a kard,

amit az ellenfeledtől veszel el, lesz az a kard, ami őt levágja. Ez az, amit te úgy neveznél: „Lefegyverzés”.

Ha elméd bármi módon megragad valaminél: akár ellenfeled vágása, akár a te szúrásod, akár az az ember, aki vág, akár a kard, ami vág, akár a pozíció, akár a ritmus miatt: mozdulataid bizonytalanokká válnak, ami azt jelentheti, hogy levágnak.

Ha önmagad ellenfeled elé helyezed, az elmédet megragadja. Magadba sem helyezheted elmédet. Az elmének a testbe erősítése csak a tanulás elején szokás, amikor az ember még kezdő.

Az elmét megragadhatja a kard. Ha elmédet a küzdelem ritmusába helyezed, elmédet az is megragadhatja. Ha elmédet saját kardodba helyezed, elmédet saját kardod ragadhatja meg. Ha elméd megáll ezen helyek közül bárhol, máris üres váz leszel. Bizonyára fel tudsz idézni ilyen alkalmakat. Azt lehet mondani, hogy ez a buddhizmusban is így van.

A buddhizmusban az elmének ezt a megállását *tévedésnek* nevezzük. Így azt mondjuk: „A tudatlanságból eredő szenvedés.”

A BUDDHÁK MOZDULATLAN BÖLCSESSÉGE

A *mozdulatlan* azt jelenti, hogy nem mozog.

A *bölcsesség* az értelem bölcsességét jelenti.

Bár a bölcsességet mozdulatlanak nevezzük, e szóval nem jelölünk egyetlen élettelen dolgot sem, mint

például fát vagy követ. Úgy mozog, ahogyan az elme szokott mozogni: előre vagy hátra, balra vagy jobbra, a tíz irányba és a nyolc pont felé; az az elme pedig, mely egyáltalán nem áll meg, a *mozdulatlan bölcsesség* nevet viseli.

Fudó Mjóó jobb kezében egy kardot tart, bal kezében pedig egy kötelet. Fogait kivillantja, szemei pedig szikráznak a haragtól. Testét szilárdan tartja, készen azoknak a gonosz szellemeknek az elpusztítására, akik a Buddha Törvényt akadályoznák. Nincs olyan hely, ahol ezt elrejtene. Alakját a buddhizmus védelmezőjének formálták, megtestesülése pedig a mozdulatlan bölcsesség. Ezt mutatja az élőknek.

Ezt a formát meglátva a halandó ember gondolni sem mer arra, hogy a buddhizmus ellensége legyen. A megvilágosodáshoz közeli ember megérti, hogy ez a mozdulatlan bölcsességet fejezi ki, és hogy eloszlát mindenféle tévedést. Azt az embert, aki ki tudja fejezni mozdulatlan bölcsességét, és képes e mentális dharmá fizikai gyakorlására – ahogy Fudó Mjóó –, nem gyötrik többé a gonosz szellemek. Ez Fudó Mjóó üzenete.

Amit Fudó Mjóónak nevezünk, az mozdulatlan elménk és egy stabil test. A *stabil* azt jelenti, hogy semmi nem tartóztatja fel.

Amikor ránézel valamire és nem állítod meg elmédet, azt mozdulatlanak nevezik. Ennek oka, hogy amikor az elme különféle vélekedések során megáll valaminél, különféle mozgások keletkeznek az elmében. Amikor ezek a mozgások megszűnnek, az az elme, amely megállt, mozgásba kezd, s mégis mozdulatlan marad.

Ha tíz ember – mindegyiküknél kard – kivont pengékkel támad rád, és te mindegyik kardot kivéded anélkül, hogy cselekvésenként megállítanád elmédet, és egyiket a másik után fogadod, akkor tíz közül egynél sem fog hiányozni egyetlen helyes cselekvés sem.

Bár az elme tízszer cselekszik tíz ember ellen, ha nem áll meg egyetlen egynél sem, te pedig sorra cselekszel, hiányában leszel-e helyes cselekedeteknek?

De ha az elme megáll közülük akár csak egynél is, bár kivéded annak támadását, amikor a következő ember jön, a megfelelő cselekedet szertefoszlott.

Függetlenül attól, hogy az Ezerkarú Kannonnak ezer karja van a testén, ha az elme megáll annál, amelyik feltartóztat egy ütést, a másik kilecszázkilencvenkilenc hasznavehetetlen lesz. Azért lehet hasznát venni az összes karnak, mert nem köti le semmi az elmét.

Mint Kannon esetében, mi célból lenne ezer kar egyetlen testen? Ez a forma azzal a szándékkal lett megalkotva, hogy rámutasson az embereknek: ha szabadon engedik mozdulatlan bölcsességüket, még ha a test ezerkarú is, mindegyiknek hasznát lehet majd venni.

Ha egy fa előtt állsz, és felnézel az egyik vörös levélre, nem fogod látni a többi levelet. Mikor a szem nem egyetlen levélre néz, és úgy állsz a fa előtt, hogy semmi sincs elmédben, az összes levelet korlátlanul láthatod. De ha egyetlen levél lefoglalja a szemet, akkor az olyan, mint ha a többi ott sem lenne.

Az, aki ezt megérti, olyan, mint az ezerkarú és ezerszemű Kannon.

A halandó ember egyszerűen azt hiszi, hogy Kannon ezer karja és ezer szeme miatt áldott. Az éretlen bölcsességű ember – azon csodálkozva, hogyan lehet valakinek ezer szeme – hazugságnak nevezi az egészet, és rágalmazni kezd. De ha valaki egy kicsivel nagyobb megértéssel rendelkezik, akkor az alapelven nyugvó tisztelettel gondol rá, és nem lesz szüksége a közönséges ember egyszerű hitére vagy a másik rágalmaira, és meg fogja érteni, hogy a buddhizmus ezzel az egyetlen dologgal jól kifejezi ezt az alapelvet.

Minden vallás ilyen. Felismertem, hogy a sinto különösen ilyen.

A halandó ember csak felületesen gondolkodik. Az az ember, aki a buddhizmust támadja, még ennél is rosszabb.

Ez a vallás vagy az a vallás, különféle vallások vannak, lényegükben azonban mindegyikük egy következtetésen van.

Mindenesetre, ha valaki fegyelmet¹ gyakorol, és a kezdő szintjéről eljut a mozdulatlan bölcsességig, visszafordul és visszajut a kezdő szintjére, a tartózkodás helyére.

Ennek oka van.

Ismét beszélhetünk erről harcművészeted vonatkozásában. Mivel a kezdő semmit nem tud sem testtartásáról, sem a kard helyzetéről, elméje sem rögzül önmagán

---

¹ vallási szabályokat

belül sehol. Ha egy ember karddal lesújt rá, egyszerűen fogadja a támadást, anélkül, hogy bármi is lenne elméjében.

Ahogy különféle dolgokat tanul, és megtanulja annak változatos módjait, hogyan vegyen fel egy állást, a kard fogásának módját, és hogy min rögzítse elméjét, elméje számos helyen időzik. Ha pedig le akar sújtani egy ellenfélre, rendkívül kényelmetlenül érzi magát. Később, ahogy telik az idő, gyakorlásával arányosan sem testtartása, sem a kard fogásának módjai nem terhelik elméjét. Elméje egyszerűen olyaná válik, mint volt a kezdetben amikor nem tudott semmit, mégis tanulnia kellett.

Ebből látható, mi értelme van annak, hogy a kezdet és a vég egyformák, mint amikor valaki egytől tizig számol, és az első és utolsó számok szomszédosak lesznek.

Más dolgokban – például a zenei hangoknál, amikor valaki a kezdeti, legmélyebb hangtól az utolsó, legmagasabb hang felé halad – a legmélyebb és a legmagasabb összecseng.

Azt mondjuk, hogy a legmagasabb és a legalacsonyabb egymásra hasonlítanak. Amikor a buddhizmus mélyére hatolsz, láthatod, hogy olyan, mint az az ember, aki nem tud semmit sem Buddháról, sem pedig a Buddhista Törvényről. Nem visel díszeket, és semmi más sincs rajta, ami magára vonhatná az ember figyelmét.

A kezdet tudatlansága és szenvedései, a tartózkodás helye és a mozdulatlan bölcsesség, mely később jön, eggyé válnak. Az értelem szerepe eltűnik, az ember pedig egy Elme-és-Gondolat-Nélküli állapotba kerül. Ha valaki

a dolgok legmélyére hatol, a karok, a lábak és a test emlékeznek rá, hogy mit tegyenek, az elme azonban egyáltalán nem szól közbe.

Bukkoku buddhista szerzetes írta:

*Bár nem tudatosan örködik,
Kis fennsíkokon
a madárijesztő, nem áll hiába.*

Minden ilyen.

Ahhoz, hogy valaki madárijesztőt készítsen a fennsíkra, emberi alakot formáz, a kezeibe pedig ijat és nyilat tesz. A madarak és vadállatok látják ezt, és elmenekülnek. Bár ez az alak semmiféle elmével nem rendelkezik, ha megrémül tőle az őz és elfut, amennyiben betöltötte feladatát, nem teremtették hiába.

Ez azoknak az embereknek a viselkedését példázza, akik egy Út lényegéig hatoltak. Míg a kezek, a lábak és a test mozoghatnak, az elme sehol nem áll meg, és nem tudni, hol van. Az Elme-és-Gondolat-Nélküli állapotban az egyén a fennsíkok madárijesztőjének szintjére érkezett.

A közönséges emberről, aki nem találta meg ösvényét, azt mondhatjuk, hogy kezdettől fogva nem rendelkezett bölcsességgel, és az soha nem is fog előjönni nála, bármilyenek legyenek is a körülmények. Az a bölcsesség, mely mind közül a legkiemelkedőbb, mivel a legtávolabbi helyen van, egyáltalán nem fog előjönni. Végül pedig a félművelt ember a hasára ütve állapít meg igazságokat – ami nevetséges dolog. Manapság a papi

méltóságra ebben a megvilágításban lehet gondolni. Ez szégyenletes.

Van olyan dolog, hogy a fegyelem gyakorlása, és olyan, hogy a technikák gyakorlása.

Az alapelv – ahogy már korábban magyaráztam – a következő: mikor megérkezel, semmi nem tűnik fel. Ez egyszerűen olyan, mintha minden koncentrációt eldobtál volna. Hosszasan írtam erről az előzőekben.

Ha nem gyakorlod a technikákat, csak az alapelvet szívod magadba, nem fogod tudni használni tested és kezeid. A technikák gyakorlása harcművészeted szavaival az a gyakorlás, amit ha újra és újra ismételnék, eggyé olvassza az öt testhelyzetet.

Ha ismered is az alapelvet, a technikák használatában teljesen szabadabbá kell válnod. És, még ha jól is bánsz a karddal, ha nem tiszták számodra az alapelv mélységei, hatékonyságod minden bizonnyal kárt szenved.

A technika és az alapelv olyan, mint a kordé két kereke.

AZ IDŐKÖZ, MELYBE HAJSZÁL SEM FÉR

Van egy olyan dolog, hogy az időköz, melybe egy hajszalet sem lehet helyezni. Erről harcművészeted szavaival is beszélhetünk.

Az „időköz” az, amikor két dolog egymásra rakódik, és még egy hajszalet sem lehet közéjük csúsztatni.

Amikor összecsapod tenyereidet, és abban a pillanatban kiáltasz, a taps és a kiáltás közötti időköz egy hajszalet sem enged a két dolog közé.

Ez nem attól függ, hogy először tapsolsz, majd arra gondolsz, hogy kiáltasz, és végül úgy teszel; ez a kettő időközt eredményezne. Tapsolsz, és abban a pillanatban hangot adsz.

Éppen így, ha az elme megáll a kardnál, amellyel egy ember lesújtani készül, időköz keletkezik, saját cselekvésed pedig elvész. De ha nem tudsz ellenfeled lesújtó kardja és a saját cselekedeted közötti időközbe még csak egy hajszalet sem helyezni, ellenfeled kardja a tiéd kell legyen.

A zen-párbeszédekben ugyanerről van szó. A buddhizmusban ki nem állhatjuk a megállást, és azt, ha az elme valamely dolognál időzik. Ezt a megállást hívjuk *szenvedésnek*.

Ez olyan, mint amikor egy labda sebesen gurul egy vonal mentén: tiszteljük az elmét, mely így áramlik, és sehol nem áll meg egy pillanatra sem.

A SZIKRA ÉS A KŐ TALÁLKOZÁSA

Van egy olyan dolog, hogy a szikra és a kő találkozása. Ez egyezik az előzőekkel. A követ nem a fény megjelenése előtt ütöd meg. Mivel a fény pont akkor jelenik meg, amint megütöd a követ, nincs sem időköz, sem rés. Ez annak az időköznek a hiányát is jelenti, amely az elmét megállítaná.

Hiba lenne ezt pusztán a sebességnek tulajdonítani. A hangsúly inkább azon van, hogy az elmét semmi nem tartóztathatja fel. Ez azt jelenti, hogy még ha gyors is, nagyon fontos, hogy az elme ne álljon meg semminél. Ha az elme leragad, az ellenfél elkapja. Másfelől, ha az elme azt fontolgatja, hogy gyors legyen, és gyors cselekvésbe kezd, saját elmélkedése ejti foglyul.

Íme Saigjo egyik költeménye:

Rólad csak úgy beszélnek, mint aki irtózik a világtól.

Csak remélhetem, hogy nem ejti rabul elmédet ez az átmeneti szálláshely.

Ezt a verset ő Egucsi kurtizánjának tulajdonítja.

Ha a vers második részét nézed: „Csak remélhetem, hogy nem ejti rabul elmédet...”, akkor ezt úgy idézhetjük, hogy közben a harcművészetek leglényegesebb pontjára tapintunk rá. Alapvető fontosságú, hogy az elmét ne tartóztassa fel semmi.

Ha a zenben megkérdezik: „Mi a Buddha?“, a kérdeztnek öklét kell felemelnie. Ha megkérdezik: „Mi a Buddhista Törvény végső jelentése?“, még mielőtt a kérdező hangja elhal, így kell válaszolni: „Virágzó szilvaág“, vagy „A ciprusfa a kertben“.

A hangsúly nem azon van, hogy a válasz helyes-e vagy sem. Tiszteljük az elmét, mely nem áll meg. A tartóztathatatlan elmét nem irányítja sem szín, sem illa t.

Bár a mozdíthatatlan elmét istenként tisztelik, úgy tisztelik, mint Buddhát, és a zen szellemnek², a Végső Igazságnak nevezik, ha valaki először gondolkodik és utána beszél, még ha színarany is, amit mond, még ha rejtelmes versben mondja is el mondandóját, az pusztán a tartózkodás helyének szenvedése.

Nem mondhatjuk-e azt, hogy a kő és a szikra találkozása olyan gyors, mint a fény felvillanása?

Mozdulatlan bölcsesség az, ha valakit szólítanak, és ő azonnal azt feleli: „Igen?“. Amikor valakit szólítanak, és az tétovázik a kérdés okait és indokait illetően, az azt jelzi, hogy az illető a tartózkodás helyének rabja.

Az az elme, amely megáll valaminél vagy valami kimozdítja helyéről és megzavarja, a tartózkodás helyén időzik – ez a hétköznapi ember elméje. A hívásra időköz nélkül válaszolni minden buddhák bölcsessége.

A Buddha és az érző lények nem különülnek el egymástól. Az ilyen elmét nevezzük istennek vagy buddhának.

Bár számos Út ismeretes – az Istenek Útja, a Költészet Útja, Konfucius Útja – ezek mindegyike közös az elmének ezen tisztaságát illetően.

Amikor szavakkal írjuk körül ezt az elmét, olyan dolgokat mondunk, mint: „Minden ember rendelkezik ezzel az elmével“, vagy „A reggel és az este kellemes és kellemetlen dolgai a Karmának megfelelően alakulnak“

---

² szellem: gondolkodásmód

vagy „Az, hogy valaki elhagyja otthonát vagy romlásba viszi hazáját, az illető jellemét tükrözi, mivel mind a jó, mind a gonosz az elmétől függ, abból ered.” Ha az emberek meg szeretnék tudni, milyen ez az elme, csak akkor válnak zavarodottá, ha nincs igazán megvilágosodott ember, aki megmutatná azt nekik.

Ebben a világban bizony vannak olyanok, akik nem tudják, mi az elme. Az is világos, hogy léteznek olyanok is, akik – bár igen-igen kevesen vannak – tudják. Bár alkalmanként akadnak olyanok, akik tudják, nem igazán gyakori, hogy ennek megfelelően cselekednének; aztán, bár jól magyarázzák el az elmét, kérdéses, hogy igazán értik is azt, amit magyaráznak.

Beszélhet valaki a vízről, de attól még nem lesz nedves a szája. Részletesen kifejtheti a tűz természetét, a szája azonban nem lesz meleg tőle.

Az igazi víz és az igazi tűz megérintése nélkül az ember nem ismerheti meg ezeket a dolgokat. Még egy könyv kifejtése sem teszi azt világossá. Az élelmet pontosan körül lehet írni, de az önmagában nem enyhíti az éhséget.

Nem valószínű, hogy az ember megértésre jut pusztán egy másik ember magyarázata által.

Vannak buddhisták és konfuciánusok ezen a világon, akik magyarázatokat adnak az elméről, cselekedeteik azonban nincsenek összhangban magyarázataikkal. Az ilyen emberek elméje nem teljesen megvilágosodott. Ha az emberek nem teljesen értik saját elméjüket, akkor nem jutnak megértésre az elmét illetően.

Sokan tanulmányozzák az elmét, kevesen értik azonban igazán, de ez nem a számokkal függ össze. Egyikük hozzáállása sem helyes. Azt kell mondanom, hogy a megvilágosodás az ember erőfeszítéseitől függ.

HOVÁ HELYEZZE ELMÉJÉT AZ EMBER

Azt mondjuk, hogy:

Ha az ember elméjét az ellenfél testének mozgásába helyezi³, akkor az elméjét az ellenfél teste ragadja meg.

Ha elméjét az ellenfél kardjába helyezi, akkor elméjét az a kard ragadja meg.

Ha elméjét az ellenfél azon gondolataiba helyezi, hogy az le akar rá súlytani, akkor ezen gondolatok ragadják meg elméjét.

Ha elméjét saját kardjába helyezi, akkor elméjét saját kardja fogja megragadni.

Ha elméjét arról alkotott szándékaiba helyezi, hogy ne győzze le őt az ellenfél, akkor elméjét azok a gondolatok ragadják meg, hogy ne szenvedjen vereséget.

Ha elméjét a másik helyzetébe helyezi, akkor elméjét a másik ember helyzete ragadja meg.

---

³ Úgy is mondhatnánk, hogy „az ellenfél testének mozgására koncentrálnál”, ez azonban kissé leszűkíti a fenti fogalmat.

Ez azt jelenti, hogy nincs olyan hely, ahová az elmét helyezhetnéd.

Valaki egyszer azt mondta: „Nem számít, hová teszem elmémet, szándékaimat az a hely uralja, ahová elmém elkalandozik, és elveszítem a küzdelmet. Ezért hát elmémet a köldököm alá¹ helyezem, és nem hagyom onnan elkalandozni. Így képes vagyok ellenfelem cselekedetei szerint reagálni.”

Ez ésszerűen hangzik. De a buddhizmus legmagasabb nézőpontjáról szemlélve, ha az elmét a köldök alá helyezük és nem engedjük elkalandozni onnan, akkor ez a megértés alacsony, nem pedig magas foka. Ez a fegyelmettség és az edzés szintjén van. A komolyság szintjén. Vagy Mencius mondása szerint: „Keressz az eltévedt elmét.” Ez sem a legmagasabb szint. Komolyság érződik belőle. Mint az „eltévedt elméről”, erről is írtam valahol, és ott megnézheted.

Ha azt fontolgatod, hogy elmédet köldököd alá helyezed, és nem engeded elkalandozni, elmédet az az elme ragadja meg, mely a tervet kieszelte. Nem tudsz majd haladni, és módfelett kényszeredett leszel.

Ezzel a következő kérdéshez érkeztünk: „Ha az, hogy elmémet a köldököm-alá helyezem, cselekvésképtelenné és kényszeredetté tesz, akkor ennek semmi értelme. De akkor testem mely részébe kell helyeznem elmémet?”

---

¹ Ez a pont a tandén, három ujjnyira a köldök alatt található. Néhány taoista szerint ez az elme megfelelő helye. Ez valójában a test súlyközpontja, és gyakran utalnak rá a harcművészeti irodalomban.

Azt válaszoltam: „Ha a jobb karodba helyezed, akkor jobb kezed fogja megragadni, tested pedig cselekvésképtelen lesz. Ha elmédet a szemekbe helyezed, akkor a szemek fogják megragadni, tested pedig cselekvésképtelen lesz. Ha elmédet a jobb lábadba helyezed, akkor a jobb lábad fogja megragadni azt, tested pedig cselekvésképtelen lesz.

Nem számít, hogy hová helyezed; ha odahelyezed egy helyre, akkor a test többi része lesz cselekvésképtelen.”

„Nos, akkor hová kell helyezni az elmét?”

Azt válaszoltam: „Ha sehová nem teszed, akkor tested minden részébe eljut, és teljességében átjárja azt. Így, amikor a karodba jut, akkor a karok szerepét tölti be. Amikor a lábadba jut, akkor a lábak szerepét tölti be. Amikor a szemedbe jut, a szemek szerepét tölti be.

Ha egyetlen helyet kell választanod, az elmét pedig oda tenni, akkor az megragadja az elmét, az elme pedig nem lesz képes betölteni szerepét. Ha az ember gondolkodik, akkor elméjét a gondolatai ragadják meg.

Mivel ez így van, ne gondolkozz és ne mérlegelj, szabadítsd meg a testet az elmétől, ne állítsd meg itt vagy ott, és mikor az meglátogatja ezeket a helyeket, akkor felismeri feladatát, és nem fog hibázni.”

Ha az ember egy pontra koncentrálna, azt *egyoldalúságnak* nevezik. Az egyoldalúságot *elfogultságnak* is hívják. A helyes dolog az, ha az ember bármerre képes mozogni. A Helyes Elme úgy mutatkozik meg, hogy kiterjeszti az elmét a testben. Nem hajlik sem erre, sem arra.

Amikor az elme valamerre hajlik, máshol pedig hiányzik, *egyoldalú elmének* nevezik. Az egyoldalúság megvetendő. I-la bármi is feltartóztat, mindegy mi az, az azt jelenti, hogy az egyoldalúság hibájába estél, ezt pedig az Úton haladók lenézik.

Amikor valaki nem gondolja azt, hogy „Hová kell tennem”, az elme átjárja a testet, és bárhova eljuthat.

Ha nem helyezed sehová az elmét, nem vagy-e képes használni azt, hagyván helyről helyre vándorolni, az ellenfél mozdulataira válaszolva?

Ha az elme az egész testben szabadon mozog, amikor a karokra van szükség, akkor azt az elmét kell használni, ami a karokban van. Amikor a lábakra van szükség, a lábokban lévő elmét kell használni. De ha kijelölsz egy helyet, s el akarod mozdítani orrnan, ott fog maradni. Nem fog működni.

Ha az elmét úgy tartod, mint egy kikötött macskát, és nem hagyod mozogni, akkor ha kordában tartod magadban, akadályozod. A testedben, elhagyatottan, nem megy sehová.

Az az erőfeszítés, amely arra irányul, hogy ne rögzítsd az elmét, a fegyelmezés. A feladat és a lényeg az, hogy ne állítsd meg az elmét. Ne helyezd sehová, és mindenhol ott lesz. Még ha a testen kívülre is helyezed az elmét, ha azt egy irány felé küldöd, kilenc másik felé nem tud menni. Ha az elmét nem korlátozod egyetlen irányban sem, akkor ott lesz mind a tíz irányban.

A HELYES ÉS AZ ÖSSZEZAVARODOTT ELME

A Helyes Elme az az elme, amely nem ragad le egyetlen helyen. Ez az az elme, amely átfogja az egész testet és szellemet.

Az Összezavarodott Elme az az elme, mely át-gondolva valamit, egy helyben marad.

Amikor a Helyes Elme megül egy helyen, akkor Összezavarodott Elmévé válik. Amikor a Helyes Elme elvész, akkor sehol nem tudja betölteni feladatát. Ezért fontos, hogy ne veszítsd el.

Abban, hogy nem marad egy helyben, a Helyes Elme vízhez hasonlatos. A Zavarodott Elme olyan, mint a jég, a jéggel pedig nem lehet kezét vagy arcot mosni. Amikor a jég megolvad, vízzé válik, és bármerre képes folyani, kezét és lábat vagy bármi mást lehet mosni vele.

Ha az elme megül egy helyen, és egyetlen dolognál leragad, akkor olyan, mint a fagyott víz, és képtelenség szabadon használni: a jéggel nem lehet sem kezét, sem lábat mosni. Ha megolvasztjuk az elmét és úgy használjuk, mint a vizet, átengedve az egész testen, akkor oda lehet küldeni, ahová csak az ember akarja.

Ez a Helyes Elme.

A LÉTEZŐ ELME ÉS A NEM LÉTEZŐ ELME

A Létező Elme ugyanaz, mint a Zavarodott Elme; szó szerint: az „az elme, amelyik létezik”. Ez az az elme, amelyik egy irányba gondol, tárgytól függetlenül. Ha az

elmében felmerül egy gondolat tárgya, előítéletek és gondolatok is megjelennek. Ezért ez a Létező Elmeként ismeretes.

A Nem Létező Elme ugyanaz, mint a Helyes Elme. Nem köt meg, sem nem ragad le egyetlen helynél. Akkor nevezzük Nem Létező Elmének, amikor nem bukkannak fel benne sem előítéletek, sem gondolatok, hanem szabadon jár-kezel az egész testben, és kiterjed a szellemben.

A Nem Létező Elmét az ember nem helyezi sehová. Mégsem olyan, mint a fa vagy a kö. Ahol nincs olyan hely, ahol megállna, akkor Nem Létező Elmének nevezzük. Amikor megáll, akkor van valami az elmében. Amikor semmi sincs az elmében, azt az elmét a Nem Létező Elmének nevezzük. Úgy is hívjuk: Nem Létező Elme - Nem Létező Gondolat.

Amikor ezt a Nem Létező Elmét alaposan kicsiszoltuk, akkor az elmé nem áll meg egyvalaminél, de nincs is szűkében semminek. Olyan, mint a túlcseresznye víz, és önmagában létezik. Mikor szükség van rá, megfelelően reagál.

A rögzült és egy helyben álló, mozdulatlan elme nem működik szabadon. Hasonlóképpen, a kordély keze is azért forog, mert nincs mereven rögzítve. Ha szorosán oda lenne szögezve, nem forogna. Az elme sem tölti be a feladatát, ha egy bizonyos helyzethez van kötve.

Ha gondolat van az elmében, hiába hallod valakinek a szavait, valójában nem leszel képes meghallani azokat, mivel elméd leragadt saját gondolataidnál.

Ha elméd ezen gondolatok felé hajlik, hiába hallgatsz a beszélőt, nem fogod meghallani, és hiába nézed őt, nem fogod meglátni, mivel valami van elmédben. Gondolat. Ha képes vagy eltávolítani azt, ami ott van, elméd Nem Létező Elmévé alakul át. Használni tudod. Amikor szükséged van rá, megfelelően fog működni.

Az az elme, amelyik azon gondolkodik, hogy eltávolítsa azt, ami benne van, már ezáltal is foglalt lesz. Ha az ember nem gondolkodik erről, az elme magától eltünteti ezeket a gondolatokat, és magától Nem Létező Elmévé válik.

Ha az ember mindig így közelít ehhez a kérdéshez, egyszer hirtelen saját magától is erre a felismerésre jut. Ha valaki hirtelen akarja ezt elérni, soha nem éri el.

Egy régi költemény így szól:

*Azt gondolni, hogy „Nem gondolkodom semmire”
Már gondolat.
Egyszerűen ne gondoldj
A nemgondolkodásra.*

DOBD A TÖKÖT A VÍZBE, NYOMD LE, ÉS AZ MEGPERDÜL

A tököt kézzel nyomod a víz alá. Amikor egy tököt bedobsz a vízbe és lenyomod, hirtelen megbillen, és úgy emelkedik fel. Bármilyen súlyt is nyomsz le, nem marad meg egyhelyben.

A megvilágosodott ember elméje sem ragad le semminél, még egy pillanatra sem. Olyan ez, mint a víz alá nyomott tök.

NE ENGEDD, HOGY AZ ELME BÁRHOLIS LERAGADJON

Ennek sino-japán írásjeleit így ejtjük: omusouju jijogosin.

Függetlenül attól, hogy valaki mit tesz, ha táplálja azt az elmét, melyben gondolatok ébredtek fel, az elme ott időzni fog. Ezért nem szabad engedni, hogy az elme bárhol is időzzön.

Ha az elmét nem ösztökéljük, a kéz nem mozdul. Azokat, akik mozdulván elméjüket ösztökélik – az elmét, mely általában elidőzik az adott mozgásban –, de ez egyáltalán nem befolyásolja őket magában a mozgásban, az Út mestereinek nevezzük.

A jelenségekhez való ragaszkodás szelleme az időző elme terméke. Éppen így az újjászületések ciklusai is. Az időzés köti össze az életet és a halált.

Az ember ránéz a cseresznyevirágokra vagy az őszi falevelekre, és míg az őket néző elmét táplálja, alapvető, hogy ne ragadjon le ezeknél.

Jien verse így hangzik:

*Egy virág illatozik rőzseajtóm előtt,
és nincs rám tekintettel.
Bárhogyan ülök és bámulom –
Milyen szomorú is ez a világ!*

Ez azt jelenti, hogy a virág a Nem Létező Elmével illatozik, és míg bámulom, az elmém nem halad tovább. Milyen sajnálatos, hogy az elme ilyen korlátok közé szorít.

Tedd benső alapelveddé, hogy sem a dolgok látása, sem hallásuk nem rögzíti elmédet egyhelyben.

A *komolyság* szót kimerítően körülírja a következő mondás: „Cél, melynek elérését semmiféle akadály nem képes megghiúsítani.”⁵ Az elmét rögzíted egy helyen, ahonnan nem engeded el. Később, még ha ki is húzod kardod, hogy vágj, alapvető, hogy ne engedd az elmét az útés irányába mozdulni. Különösen olyan ügyekben, ahol uradtól kapsz parancsokat, a komolyság szót lelki szemeid előtt kell tartanod.

A buddhizmusban is létezik a komolyság. Amikor harang szólít, háromszor kongatjuk a Tisztelet Harangját, kezünket összezárjuk, és meghajlással fejezzük ki tiszteletünket. Ez a hozzáállás, mely esetben először Buddha nevét recitáljuk, megegyezik a következőkkel: „Cél, melynek elérését semmiféle akadály nem képes megghiúsítani.”, illetve: „Összpontosított, zűrzavart nem ismerő elme.”

A buddhizmusban a komolyság nem a legmagasabb szint. Az elme uralása és visszatartása, nehogy zavarossá váljon, a kezdő tanuló feladata.

Ez a gyakorlat egy idő után elvezet a szabadságnak arra a fokára, ahol az ember már minden irányba elengedheti elméjét. A fent említett „nem engedni, hogy az elme bárhol is leragadjon” szint a legmagasabb mind közül.

A *komolyság* szó jelentése a következőkben rejlik: ellenőrzés alatt tartani az elmét, nem küldeni máshová, és azt gondolni, hogy ha hagyod máshová menni, akkor ösz-

---

⁵ A kínai új-konfucianusok egyik kedvenc mondása a „komolyság” kifejezés magyarázatául.

szezavarodik. Ezen a szinten az elmét korlátok közé szorítod; a legkisebb hanyagság sem megengedett.

Olyan ez, mint amikor egy verébfiókát elkap egy macska. Hogy ne ismétlődjön meg, kikötjük a macskát, és nem engedjük szabadon.

Ha elmémet úgy kezeltem, mint a kikötött macskát, nem lesz szabad, és minden bizonnyal nem lesz képes úgy működni, ahogy kellene. Ha a macskát megfelelően idomítottuk, levehetjük róla a pórázt, és oda engedhetjük menni, ahová a kedve tartja. És, még ha együtt is vannak, a macska nem fogja bántani a verebet. Az ezen elvek szerint való cselekvés jelenti azt, hogy „nem engedni, hogy az elme bárhol is leragadjon”.

Ha macska módjára szabadon engedted az elmédet, akkor bár arra megy, amerre csak akar, úgy használhatod, hogy ne ragadjon le sehol.

Harcművészeted szavaival, az elmét nem tartóztatja fel a kardot lendítő kar. Megfeledkezve arról a kézről, mely a kardot forgatja, az ember lesújt és levágja ellenfelét. Nem szegezi elméjét ellenfelére. Az ellenfél Üresség. Én is Üresség vagyok. Az a kéz, mely magát a kardot tartja, Üresség. Ezt meg kell értened, de ne engedd, hogy elméd leragadjon az Üresség fogalmánál.

Amikor Mugaku⁶ zen szerzetest elfogták Kamakuránál, a kínai zavargások idején, és éppen kivé-

---

⁶ Mugaku (1226-86): A lincsi (rindzai) szekta egyik kínai papja, akit Tokimune Hojo 1278-ban hívott Japánba. Az említett történet a déli Szung-dinasztia 1275-ös Mongolok általi lerohanására utal.

gezték volna, a következő *gatūt*⁷ idézte: „Villámsebesen, Vágj át a tavaszi szellőn!” A katona pedig földre dobta kardját, és elmenekült.

Mugaku azt értette ezen, hogy a kardforgatás röpké pillanatában a vágás olyan, mint egy villám. Nincs sem elme, sem gondolat. A lesújtó kard részéről nincs elme. Részenről, akit éppen lesújtani készül, nincs elme. A támadó Üresség. A kardja Üresség. Én, akire éppen lesújtani készül, szintén Üresség vagyok.

Ha ez így van, akkor az az ember, aki lesújt, nem ember. A lesújtó kard nem kard. Részenről pedig, akit éppen villámsebesen levágni készül, az egész olyan, mint amikor a kard átvág a szellőn, mely a tavaszi égen fúj. Ez az az elme, mely egyáltalán nem áll meg. Az pedig nem valószínű, hogy a kard reagál a szélre.

Feledkezz meg teljesen az elméről, és mindent jól fogsz csinálni.

Amikor táncolsz, a kéz a legyezőt tartja, a láb pedig lép. Amikor nem feledkezel meg semmiről, s azon jársz az eszed, hogy jól mozgassd kezeid és lábaid, és pontosan táncolj, még nem mondható el rólad, hogy gyakorlott vagy. Amikor elméd a kezekre és a lábakra koncentrálsz, a

---

⁷ időmértékes kántálás, mely gyakori a buddhista szutrákban. A teljes vers így szól: „Sem a mennyországban, sem a földön, nincs hely egyetlen zászlórúd felállítására sem. / Boldogan értem meg, hogy az Ember Üresség, és a Buddhista Törvény is Üresség. / Milyen csodálatos is a Nagy Jüan három láb hosszú kardja. / Villámsebesen, / Vágj át a tavaszi szellőn!”

⁸ megáll

mozgás nem lesz ütemes. Ha nem feledkezel meg teljesen az elméről, minden, amit teszel, gyengén sikerül majd.

KERESD AZ ELTÉVEDT ELMÉT

Ezt Mencius mondta. Azt jelenti, hogy az embernek meg kell keresnie az eltévedt elmét, és vissza kell hoznia.

Ha egy kutya, macska vagy kakas megszökik, az ember megkeresi és hazaviszi. Ugyanígy, mikor az elme, a test mestere bűnös útra téved, miért nem keressük meg, és miért nem vesszük újra birtokba? Ez tűnik a legésszerűbbnek.

De Sao K'ang-csienek⁹ is van egy mondása, mely így szól: „Az elmét szabadjára kell engedni.” Ez egészen mást jelent. Általánosságban azt lehet mondani, hogy mikor az elmét korlátok közé szorítják, kimerül, és mint a macska, képtelen ellátni a feladatát. Ha az elme nem időzik dolgoknál, akkor azok nem fogják beszennyezni, és jól lehet használni. Hagyd arra menni, amerre csak akar.

Mivel az elmét különféle dolgok beszennyezik és feltartóztatják, arra figyelmeztetnek, hogy ezt ne engedjük megtörténni, hogy siessünk megtalálni és birtokba venni. A képzésnek ez csak az első szintje. Olyannak kell lennünk, mint a lótusz, mely nem lesz sáros a mocsártól, melyből felbukkan. Bár a mocsár létezik, ez ne zavarjon bennünket. Elménket a jól csiszolt gyémánthoz hasonló-

⁹ Sao K'ang-csie (1011-77) az északi Szung-dinasztia egyik tudósa.

tossá kell tennünk, mely még akkor is tiszta marad, ha mocsárba merítik. Aztán menjen, amerre akar.

Ha az elmét korlátok közé szorítjuk, kényszereletté tesszük. Az elmét csak kezdetben kontrolláljuk. Ha valaki egész életében kontrollálja elméjét, soha nem éri el a legmagasabb szintet. Valójában soha nem fog a legalacsonyabb szint fölé kerülni.

Gyakorlás közben tanácsos szem előtt tartani Mencius mondását: „Keressd az eltévedt elmét.” A végső igazság azonban Sao K'ang-csie szavaiban rejlik: „Az elmét szabadjára kell engedni.”

Csung-feng¹⁰ egyik mondása volt: „Birtokolj szabad elmét.” Ennek jelentése pontosan egyezik Sao K'ang-csie kijelentésével, mely szerint szabadjára kell engedni az elmét. Jelentősége abban rejlik, hogy nem figyelmeztet arra, hogy keressd meg az eltévedt elmét, sem, hogy egy helyre rögzítsd.

Csung-feng azt is mondta: „Ne tégy előkészületeket a visszavonulásra!” Ez azt jelenti, hogy éles elmét birtokolj. Ez azt jelenti, hogy az embernek szem előtt kell tartania, hogy ha egyszer vagy kétszer jól is halad, nem szabad lazítania sem amikor fáradt, sem pedig szokatlan körülmények közepette.

¹⁰ Csung-feng (1263-1323): a Jüan-dinasztia csan szerzetese

DOBJ LABDÁT A SEBES FOLYÓBA,
ÉS AZ SOHA NEM ÁLL MEG

Van egy mondás: „Dobj labdát a sebes folyóba, és az soha nem áll meg.”¹¹

Ez azt jelenti, hogy ha sebes vizű folyóba dobsz labdát, az siklani fog a hullámokon, és soha nem fog megtorpanni.

VÁLASZD KETTÉ A MÚLTAT ÉS A JÖVŐT

Van egy mondás: „Válaszd ketté a múltat és a jövőt!” Nem foglalkozni elmúlt dolgokkal, valamint engedni, hogy a jelen pillanat nyomokat hagyjon az elmében – mindkettő helytelen. Azt jelenti ez, hogy az embernek át kell vágnia a megelőző dolgokat, és a jelent összekötő időegységet. Ennek jelentősége az elmúlt és az eljövendő dolgok, a most és a majd közti választóvonal átvágásában áll. Ez azt jelenti, hogy nem tartóztatjuk fel az elmét.

---

¹¹ A mondás a Pi Jen Lu-ból ered, mely csan történetek, patriarhák mondásainak és cselekedeteinek gyűjteménye.

Egyszer egy szerzetes megkérdezte Csao-csut: „Rendelkezik-e az újszülött a hat érzékeléssel?” Csao-csu azt felelte: „Dobj labdát a sebes folyóba!” A szerzetes ezután megkérdezte T'ou-cét: „Mit jelent, hogy »Dobj labdát a sebes folyóba!« T'ou-ce azt válaszolta: „Soha nem áll meg.”

A VÍZ MEGPERZSELI AZ ÉGBOLTOT,
A TŰZ MEGTISZÍTJA A FELHŐKET

*Ma ne Muszasino mezeit égesd!
Szerelmemmel a tavaszi fűben rejtőzünk.¹²*

Valaki így fejezte ki e költemény jelentését:

*Amint a fehér felhők összegyűlnek,
A hajnalka már el is hervadt.*

Van valami, amiről csak úgy magamban gondolkodtam, és amit neked is tanácslok. És bár tudom, hogy ez csak az én szerény, megkérdőjelezhető véleményem, úgy érzem, ez a megfelelő pillanat, ezért lejegyzem, mire jutottam:

Mivel a harcművészetek olyan mestere vagy, akinek nincs párja sem múltban, sem a jelenben, rangban, járandóságban és hírnévben te vagy a legkiemelkedőbb. Sem ébren, sem álmodban nem szabad megfélemedezned erről a nagy kegyről, és hogy éjjel-nappal viszonzod ezt, kizárólag urad iránti hűséged lebeghet szemed előtt.

A teljes hűség a következőkből áll: először is elméd helyességének megteremtéséből, tested fegyelmezéséből, abból, hogy gondolataid hajszálnyit sem távolod-

---

¹² Egy IX. századi mű, az Ise Monogatari 12. részének végén olvasható költemény. A szakasz a következőképpen hangzik: „Valamikor régen, egy ember elrabolt egy fiatalasszonyt, aki valaki másé volt. Muszasinóba érve – mivel tolvajnak tartották – a tartomány ura üldözte és bekerítette őket. A nőt egy bozótba rejtette, és elmenekült. Egy utazó azt mondta: »Tolvaj van a mezőn,« és tüzet raktak, hogy kiftűstöljék. Szorultságában a nő így sírt: »Ma ne Muszasino mezeit égesd! / Hítvesemmel a tavaszi fűben rejtőzünk.«”

hatnak el uradtól, és hogy másokkal szemben nem neheztelhetsz és nem is okolhatsz másokat. Ne legyél hanyag a napi teendőidben. Otthon legyél szeretetteljes, ne engedj meg semmit, ami nem helyénvaló férj és feleség között, tartsd meg a szokásokat, ne tarts szeretőt, szakítsd el az érzékiséghez való kötődést, legyél szigorú szülő, és cselekedj az Útnak megfelelően. Az alárendeltek között ne tegyél különbséget személyes érzések alapján. Alkalmazz derék, becsületes embereket, és fogadd őket szolgálatodba. Mérlegeld saját hiányosságaidat, kormányozd helyesen tartományodat, azokat pedig, akik nem becsületesek, küldd el.

Ha így teszel, a derék, becsületes emberek naponta fejlődnek majd, akik pedig nem, azokra majd hatni fog, hogy látják, uruk a jót szereti. Így felhagynak majd a rossz dolgokkal, és maguk is a jó felé fordulnak.

Így mind az úr, mind a szolgáló, az, aki fent van, és az is, aki lent, derék, becsületes emberekké válnak, és amikor a személyes vágyak lecsillapodnak, és felhagynak a büszkeséggel, a tartomány bővelkedni fog gazdagságban, az emberek jó kormányzásban részesülnek, a gyermekek jóban lesznek szüleikkel, az előljáró és a szolgálta pedig úgy dolgozik majd együtt, mint a kéz és a láb. A tartományban így majd önmagától béke lesz. Itt kezdődik a hűség.

Egy ilyen, csakis egyetlen célt szem előtt tartó katona minden bizonnyal melletted állna mindenféle helyzetben, még akkor is, ha százezrek állnának vezetésed alatt. Amikor az Ézerkarú Kannon egész elméje rendben van, mind az ezer kar használható. Ugyanígy, ha harcművészeted elméje rendben van, egész elméd funkciója sza-

baddá válik, és még ezer ellenfél élete is a te kardod könnyөрületességétől függ. Vagy nem ez az igazi hűség?

Hogy az elme helyes vagy sem, azt mások nem képesek kifürkészni. Amikor egyetlen gondolat felbukkan, mind a jó, mind a rossz jelen van. Ha valaki a jó és a rossz alapjairól elmélkedik, és a helyeset cselekszi, valamint visszatartja magát a rossz dolgoktól, az elméje hű lesz önmagához.

Ha valaki tudja, mi a rossz, de nem tartózkodik tőle, azt saját vágyai teszik beteggé. Legyen ez az érzékiség vagy a saját ösztönök kielégítése utáni vágy, a lényeg az, hogy az elme valamit kíván. És, még ha egy derék, becsületes ember is van jelen, jósága mit sem ér, ha nem kelti fel az érdeklődést. Ha egyszerre megkedvelsz egy tudatlan embert, és alkalmazod, de nem használod a jelenlévő jó embert, az ugyanaz, mintha nem is lenne jó embered.

Még ha valaki sok ezer embert is alkalmaz, nem valószínű, hogy egy is akadna, aki urának hasznára lenne a szükségben. Ami az egykor oly vonzó tudatlan, rosszra hajló fiataalt illeti, akinek kezdettől fogva nem volt helyén a szíve, még csak gondolni sem tudna arra, hogy életét feláldozza egy válságos helyzetben. Még a régi időkben sem hallottam olyan emberekről, akiknek szíve ne lett volna a helyén, azok közül, akik uruk hasznára voltak.

Az, hogy ilyen dolog megtörténhet, amikor méltóságod szolgálókat fogad, valóban nagy szégyen.

Ezt senki nem érti: valami furcsa hajlamtól vezérelve az ember rossz szokásokra adhatja fejét, s helytelen dolgokat kezd cselekedni. Azt gondolhatod, hogy senki nem tud ezekről a hibákról, mivel „semmi sem

olyan nyilvánvaló, mint ami alig-alig látszik"¹³; ha saját elméd tud ezekről, akkor a mennyek, a föld, az istenek és az emberek is tudomást szereznek róla. Ebben az esetben nincs-e veszélyben a tartomány védelme? Fel kell ismerned, hogy ez nagy hűtlenség.

Nem számít például, milyen buzgón fogadsz hűséget uradnak: ha nemzetséged nem él harmóniában egymással, és a Jagjú Völgy hátat fordít neked, minden, amit teszel, kudarcot vall.

Azt mondják, ha ismered egy ember erős és gyenge pontjait, ismerned kell azokat a szolgálait és alárendeltjeit, akiket szeret, és azokat a barátait, akiket bizalmába fogad. Ha az úr nem egyenes, sem szolgálói, sem barátai nem lesznek egyenesek. Ebben az esetben megve-tik, a szomszédos tartományok pedig semmibe veszik. De ha az úr és szolgálói becsületesek, mindenki szeretettel gondol rájuk.

Azt mondják, hogy a becsületes embert a tartományban drágakőként értékelik. Ezt saját személyes tapasztalatoddá kell tenned.

Ha olyan helyen vagy, ahol az emberek megismernek, s azonnal elkerülsz a helytelen cselekedeteket, a jellemtelen embereket elküldöd, és a bölccsel barátkozol, a tartomány kormányzása egyre helyesebb lesz, te magad pedig az összes hü csatlós közül a legkiválóbb leszel.

---

¹³ Az idézet a *Középut Tantételek*n alapul (Első fejezet): „Semmi sem olyan nyilvánvaló, mint ami alig-alig látszik. A nemesember ezért körültekintő, még ha egyedül is van.”

De mindenekelőtt, ami tiszteletreméltó fiad viselkedését illeti, a dolgok visszafejlődnek, ha a gyermek rosszaságát bünteti az a szülő, aki maga sem egyenes.

Ha először saját viselkedésedet javítod, és aztán öntöd szavakba véleményedet, nemcsak ő maga fogja természetes módon javítani magát, de ifjabb testvére, Naizen mester is tanulni fog viselkedéséből, és szintén kijavítja hibáit. Így válnak majd apa és fiai egyenes emberekké. Ez boldog végkifejlet lenne.

Azt mondják, hogy az ember az egyenességtől függően tart meg vagy bocsát el másokat. Ez idő tájt, mivel kegyelt csatlós vagy, teljességgel elképzelhetetlen elegánsan kenőpénzt elfogadni a tartományi uraktól, vagy kapzsiság miatt megfélelkezni a becsületességről.

Az, hogy kedveled a *ranbut*¹⁴, hogy büszke vagy saját képességeidre a *no* terén, és hogy azon igyekszel, hogy ezt a képességedet a tartományi urak között fitogtasd, komolyan azt gondolom, hogy gyengeség.

Hát nem kötelességed újra és újra elgondolkozni azon, hogy az uralkodó idézése olyan, mint a *szarugaku*¹⁵, és hogy az udvariasságban első helyi földesúr az, akit a sógun elé visznek?

---

¹⁴ *No* közben bemutatott tánc

¹⁵ Szó szerint „majomzene”. A dráma egy ősi formája és a *no* elődje.

A dalban ez áll:

Maga az elme

Viszi tévútra az elmét;

Elmével rendelkező,

Ne légy gondatlan!

DRÁGAKÖVEK
TISZTA HANGJA

Semmi sem drágább, mint életünk. Egy ember lehet gazdag vagy szegény, ha nem hosszú életű, nem fogja elérni igazi célját. Még ha valakinek ezért vagyona és értékei jelentős részét fel is kell áldoznia, az élet valami olyasmi, amit meg kell vásárolnia.

Azt mondják, az életnél fontosabb a becsület. Valójában a becsület az, amit a legtöbbre értékelünk.

Az életnél semmi sem értékesebb. Mégis, amikor fel kell áldoznunk ezt az értéket a becsületünkért, akkor a becsület válik a legfontosabbá.

A világot gondosan szemügyre véve azt tapasztaljuk, sokan vannak, akik könnyelműen félredobják életüket. De gondolod, hogy találsz egyetlen embert is ezer közül, aki meghalna becsületéért? Úgy tűnik, hogy az alázas szolganép között – feltételezésed ellenére – sokan vannak, akik ezt megtennék. Mégis nehezebbre esne ezt olyanoknak megtenniük, akik bölcsnek gondolják magukat.

Amint ilyeneket mondogattam, félig magamban, egy hosszú tavaszi nap során, egy férfi jött oda hozzám és valami ilyesmit mondott:

„Míg a gazdagság igazán kedvünkre való, az élet a legnagyobb gazdagság minden gazdagság között. Így hát, amikor üt az utolsó óra, az ember kész feláldozni vagytonát, csak hogy életben maradhasson. De amikor arra gondolsz, hogy valaki habozás nélkül feláldozza életét – amit ő oly nagyra becsül – a becsület kedvéért, akkor a becsület értéke nagyobb lesz az életnél is. Vágyak, élet és becsület – e három közül hát nem az utóbbi az, amit az ember a legtöbbre tart?”

Ekkor valami ilyesmit válaszoltam: „Vágyak, élet és becsület – az csak természetes, hogy azt mondjuk: ezek közül a becsület a legelőrébb való. De hiba azt mondani, hogy minden ember kivétel nélkül a becsületet értékeli a legtöbbre e három dolog közül. Nincs olyan ember, aki értékesnek tartja a vágyakat és az életet, ugyanakkor szem előtt tartja a becsületet is.”

Erre egy másik ember azt mondta: „A gazdagság az élet drágaköve. Élet nélkül azonban nem vehetjük hasznát gazdagságunknak, ezért az élet önmagában is értékes. Azt mondják azonban, sokan könnyedén eldobják életüket a becsületért.”

Erre megkérdeztem: „Van olyan ember, aki képes könnyedén kioltani életét a becsületért?”

A férfi azt válaszolta: „Sokan ki nem állhatják, ha megsértik őket, és gyorsan, pillanatnyi hevükben egy küzdelemben eldobják életüket. Ez a becsület szem előtt tartása és életük könnyed eldobása. Inkább meghalnak a becsületért, mint hogy a gazdagságot vagy az életet válasszák.”

Sokan vannak, akiket csatában öltek meg – nem tudhatjuk pontosan, hányan. Mindannyiuk a becsületért vesztette el életét. Ennek tükrében mondhatjuk, hogy az emberek többre értékelik becsületüket a vágyaknál és az életnél.”

Azt feleltem: „Ha valakinek az életébe kerül az, ha felbosszantja egy sértés, az bár a becsületért való kiállításra emlékeztet, egyáltalán nem az. Az az ember, akivel ez történik, dühében, a pillanat hevében megfeledkezik magáról, és a legkevésbé sem a becsületet képviseli. En-

nek helyes megnevezése: düh, semmi más. Még mielőtt inzultus ért volna valakit, már szó sincs a becsületről. És ezért szenved el a sértést. Hiszen ha valaki becsületes másokkal való kapcsolatában, akkor nem érheti sérelem. Ha valakit sérelem ér, akkor rá kell jönnie, hogy még mielőtt megsértették volna, már nem a becsületet képviselte.”

A becsület rendkívül fontos. Nem más ez, mint Mennyei Alapelv, mely életet ad mindennek. Amikor az ember szert tesz rá, akkor az ember természetének nevezik. Más szóval: erény, kiválóság, szellemi út, emberség, becsületesség, feddhetetlenség, egyenesség. Bár az elnevezés a helyzettől függően változik, működésében pedig különbözik, lényegében egyetlen dologról van szó.

Amikor emberszeretetről beszélünk, mely emberi kapcsolatokban nyilvánul meg, a jóindulat működik. Amikor becsületről van szó, a helyzetben pedig társadalmi rang és tisztesség játszik szerepet, hibátlan, tiszta döntések formájában jelenik meg.

Még haldoklás közben is, ha valaki addig nem hibázott rá az ebben rejlő alapelvre, akkor mit sem tud a becsületről, jóllehet néhányan azt hihetik, hogy minden haldokló rendelkezik ezzel a tulajdonsággal.¹⁶

A becsületesség melletti elkötelezettség az az állapot, mely mentes mindennemű romlottságtól, és mely az emberi elme lényegéből fakad. Az emberi elmének ezt

---

¹⁶ A haldoklásban rejlő alapelv a következő: felismerni, miért és hogyan kell a személynak eltávoznia a

a magját függőnként használva minden, ami belőle származik, igazságot fejez ki.

Semmibe venni ezt a lényegét, és meghalni a vágyak miatt, nem nemes halál. Ami azokat az embereket illeti, akikről korábban azt mondtuk, hogy a jó ügyért halnak meg: lehet-e közöttük akár csak egy is ezerből, aki igazán így tenne?

Attól az időtől fogva pedig, hogy valaki egy daimio szolgálatába kerül, a ruhája, amit hord, a kardja, amit az oldalán visel, a lábbelije, a gyaloghintója, a lova és minden felszerelése közül nincs semmi, amire ne ura kegyeiből tett volna szert. Sem a családjáról, sem feleségéről, gyerekeiről, követőiről – mindezekről, valamint ezek rokonairól –, akárcsak egyről sem lehet azt állítani, hogy ne részesülne ura kegyelméből. Ezeket a kegyeket jól elméjébe vésve az ember szembenéz ura ellenfeleivel a csatatéren, és eldobja egyetlen életét. Ez a becsületért való halál.

Ezt azonban nem a neve miatt teszi. Sem pedig azért, hogy hírnevet szerezzen, fizetést és hűbérbirtokot. Kegyenben részesülni, és viszonzni azt – az elme lényegének őszintesége pusztán ebből áll.

Van-e egy is ezer közül, aki így halna meg? Ha lenne egyvalaki ezerből, akkor lenne száz százezerből, és végezetül, lenne százezer ember.

Valójában azonban nehéz volna száz olyan embert találni, akik kiállnának a becsületért.

A korszaktól függetlenül, amikor az országban felfordulás volt, egy csata öt-, hétezer halottal járt. Ezek

között voltak olyanok, akik szembenéztek az ellenféllel, és nevet szereztek maguknak. Másokat megölt az ellenfél anélkül, hogy azt bárki is észrevette volna. Úgy tűnik, ezek az emberek becsületességük miatt haltak meg – pedig sokuk nem ezért, hanem a hírnévért és a nyereségért vesztették el életüket.

Az első gondolatunk, hogy a hírnévért tegyünk valamit; a második, hogy nevet szerezzünk, majd hogy földet kapjunk és felemelkedjünk.

Vannak, akik figyelemreméltó hőstetteket hajtanak végre, hírnévre tesznek szert és felemelkednek. Vannak, akik meghalnak a csatában. Az idősebb samurájok között vannak olyanok, akik nevet szereznek maguknak a következő csatában azért, hogy átörökítsék mikor majd megöregszenek; vagy ha nem halnak meg a csatában, megpróbálnak nevet és birtokot hagyni hátra. Mindegyikük könnyelműen veszi az életet, de mindegyik a név és a nyereség büvöletében él. Vágyból született forróvérű halált halnak. Szó sincs tehát becsületességről.

Azok, akikkel uruk jól bánik, és az életüket neki szentelik, halálukkal is a becsületet szolgálják. De senki sincs, aki a becsületességet értékelné, annak ellenére, hogy ezt kellene a leginkább értékelni. Azok tehát, akik életüket vágyak miatt dobják el, és azok, akik életüket kedvesnek tartják, de szégyennek teszik ki magukat, illenek azokhoz, akik könnyedén veszik a becsületelességet, akár élnek, akár pedig meghalnak.

Cs'eng Jing és Cs'u Csiu együtt haltak meg becsületből.¹⁷ Po I és Su Cs'i olyan emberek voltak, akik komolyan gondolták a becsületet, és siránkoztak azon, hogy egy hűbéres megölhette királyát. Végül éhen haltak a Soujang hegy lábánál.¹⁸

Nagyon ritkán bukkanni ilyen emberekre, még az ókorban is kevesen voltak. Még inkább így van ez a mai Úttalan világban. Valószínűleg senki sincs, aki a becsületességet értékelve könnyedén félredobná vágyait és életét. Az emberek életüket általában a vágy kedvéért dobják el, vagy pedig értékesnek tartják azt, és szegyenbe burkolóznak. Senki nem tud semmit a becsületességről.

Mindenki a becsületességhez illő arckifejezést vesz fel, de igazából nem gondolnak rá. Emiatt az ostobaság miatt, amikor kellemetlenséggel találkoznak, képtelenek

---

¹⁷ Cs'eng Jing és Cs'u Csiu: A tavaszi és őszi időszakban a Csao Su háznál (k.e.: 770-403) vendégeskedő két rokon. Mikor megtudták, hogy egy gonosz miniszter az egész Csao család lemészárlására készül, Cs'eng Jing és Cs'u Csiu kigondoltak egy tervet, miszerint Cs'u Csiu és fia, aki a Csao ház örökösére hasonlított, menekülést színel, miközben megölik, és Cs'eng Jing a hegyekbe menekül az igazi örökössel. A terv bevált, és később az örökös megbuktatta a gonosz minisztert és folytatta a Csao Házat. Cs'eng Jing ezután elmondta az eseményt Cs'u Csiu sírjánál és öngyilkosságot követelt el.

¹⁸ Po I és Su Cs'i: Két testvér, akik a Jin-dinasztia (k.e.:1766-1122) utolsó napjaiban éltek. Abban az időben a Csou Vu király megölni készült Jin utolsó császárával. A testvérek figyelmeztették, mondván, helytelen, hogy egy alattvaló megölje királyát, Vu király azonban ezt figyelmen kívül hagyva keresztülvitte tervét, hogy megalapítsa a Csou-dinasztiát. A testvérek szegyennek érezve, ha Csou árpáját elfogadják, a Soujang hegybe mentek és csak saspáfrányt ettek. Végül éhen haltak.

nek megtartani ezt az arckifejezést, és szitkokban törnek ki. Szavaik célpontját gyakran megalázzák, és az kész az életét is feláldozni megtorlasként. Ez az ember nem csupán híján van a becsületnek, de sugárzik a vágytól.

Azt gondolni, hogy kellemetlenséget okozhatok valakinek anélkül, hogy ne szenvedném el szitkaid, nem más, mint a vágy megnyilvánulása. Ez olyan szenvedély, mint amikor valaki egy darab követ ad, és ha az illető ezt arannyal viszonzza, barátok lesznek, de ha a másik is csak követ ad cserébe, ez levágja annak fejét. Amikor valaki elragadtatva beszél egy másik emberről, valószínű, hogy viszonzják szavait. De amikor rágalmakba kezd, rágalmakat kap vissza, s ezért levágja a másik fejét, majd ő is meghal – ez vágyakozás. Ez a becsületesség ellentéte és az ostobaság netovábbja.

Raadásul valamennyi szamurájnak van mestere; ha félredobja életét, amiről pedig urának javára kellene lemondania, vagy meghal egy szóváltás miatt, az egyenlő a helyes és a helytelen közötti különbség ismeretének a hiányával. Ez elsősorban a becsület értelmének nem-ismerete.

Amit vágyakozásnak neveznek, az nem pusztán a vagyonhoz való kötődés vagy az ezüst és arany utáni vágyakozás.

Amikor a szem színeket lát, az vágyakozás.

Amikor a fül hangokat hall, az vágyakozás.

Amikor az orr illatokat érez, az vágyakozás.

Amikor csak egyetlen gondolat is kicsirázik, azt vágyakozásnak nevezik.

Ezt a vágyakból álló testet vágyak hozták létre, és a dolgok természetéből adódóan ezt minden ember erősen érzi. Létezik ugyan egy vágy nélküli természet a vágyakkal terhelt és vágy-teremtette test határai között, ezt azonban a forróvérűség mindig elfedi, értékét pedig nehéz felszínre hozni. Ezt a természetet nem könnyű megóvni: mivel válaszol a külső világ Tízezer Dolgára, a Hat Vágy¹⁹ visszahúzza, és elmerül alattuk.

Ez a test az Öt Skandából²⁰ áll: forma, érzés, mérlegelés, akarat és tudat.

A *forma* az érzéki test.

Az *ézés* az, ahogyan az érzéki test érzékeli a jót és a rosszat, a helyeset és a helytelen, a bánatot és a vidámságot, a fájdalmat és az örömet.

A *mérlegelés* részrehajlásokat foglal magában. A rossz dolgok gyűlöletét, a jó iránti vágyakozást, menekülést a bánattól, a vidámság igényét, a fájdalom elkerülését és az öröm utáni vágyat.

---

¹⁹ Hat Vágy: a hat érzékszerv – látvány, hang, illat, íz, tapintás, és gondolat – által felkorbácsolt/felkeltett vágy; illetve a hat testi vonzerő, melyet a szűz, forma, testtartás, hang, selymes bőr és gyönyörű vonások keltenek

²⁰ Öt Skanda: a testet – illetve amit az emberek általában „én”-nek tekintenek –, felépítő összetevő elemek.

Az *akarata* test működtetése; érzésen és érzékelésen alapul. Ez irtózás a fájdalomtól, az öröm elérése, illetve a rossz dolgoktól való irtózás, és olyan dolgok cselekvése, melyek jók a személynek.

A *tudat* a fenti formában, érzésben, gondolatban, és akaratban szereplő jó és rossz, helyes és helytelen, fájdalom és öröm, vidámság és bánat megkülönböztetése. A tudat által tudjuk a rosszról, hogy rossz, a jóról hogy jó, a fájdalomról hogy fájdalom, az örömről pedig hogy öröm.

Mivel a tudat megkülönböztet és előítéleteket formál, ezért irtózik a csúftól és ragaszkodik a széphez, és ragaszkodása szerint mozog az érzéki test.

Az érzéki test létezése miatt létezik az ézés skandája.

Az érzések skandájának létezése miatt létezik a mérlegelés skandája.

A mérlegelés skandájának létezése bírja cselekvésre az akarat skandáját.

Mivel az akarat skandája cselekvést hajtott végre, ezért létezik a tudat skandája.

A tudat skandája miatt teszünk különbséget jó és rossz, helyes és helytelen, csúf és szép között; ezért keletkeznek az elfogadásnak és elutasításnak megfelelő gondolatok, és amint ezek felmerülnek, megszületik az érzéki test. Olyan ez, mint a nap és a hold tükröződése a pocso-

lyákban. Buddha elmagyarázta, hogy „a forma megjelenése az anyagi világban olyan, mint hold a vízen.”²¹

Forma, érzés, mérlegetés, akarat, tudat – aztán a tudattól vissza a formáig –; ha ezeket újra és újra tömörítjük, akkor az Öt Skanda rendszere a Létezés Láncolatának Tizenkét Kapcsolatának áramlása szerint, ezzel a testtel rendelkezvén, tudatunk egyetlen gondolatával kezdődik.²²

A tudat tehát vágyakozás. Ez a vágyakozás, ez a tudat okozza az Öt Skandában megnevezett testet. Mivel az egész testet a vágy szilárdította meg, amint egyetlen hajszálát kitépnek a fejről, vágyak keletkeznek. Amikor megérintenek egyetlen ujjal, vágyak keletkeznek. Még ha csak egy lábujjköröm is érint meg vágyak keletkeznek. Az egész test vágyakból áll össze.

Ebben a vágyak által megszilárdított testben rejtőzik az elme teljesen vágyaktól mentes, egyenes, becsületes lényege. Ez az elme nem az Öt Skanda testében van, nincs színe, sem formája, és nem vágyakozás. Megingat-

---

²¹ Az Arany Fény szutrából: „Buddha Valódi Teste olyan, mint az Űresség. A forma megjelenése az anyagi világban olyan, mint hold a vízen.”

²² A Létezés Láncolatának Tizenkét Kapcsolata: tudatlanság, cselekvés, tudat, név és forma, a hat érzékszerv, kapcsolat, érzés, vágy, ragaszkodás, létezés, születés, öregkor, és halál. A tudatlansággal kezdve, mindegyik a következőt okozza a láncban, tehát ha kiküszöböljük a tudatlanságot, akkor az öregkor és a halál nem következik be. Ez Oksági Lánc néven is ismeretes.

hatatlanul helyes, teljesen egyenes, becsületes. Ha ezt az elmét függőnként használjuk, bármit teszünk, az helyes lesz. Ez a teljesen egyenes dolog a becsületesség lényege.

A becsületesség egy olyan megnevezés, amelyet ideiglenesen akkor adunk, amikor az külső dolgokban nyilvánul meg. Úgy is nevezzük: *jószívűség*, s jóindulatban mutatkozik meg. Ha a lényegére mutatunk, azt mondjuk, „jószívűség”; a jóindulat egy olyan megjelölés, amit átmenetileg adunk. Jószívűség, becsületesség, helyénvalóság, bölcsesség – a lényeg azonos, a megnevezés változik.

Úgy kell felfognunk, hogy ezek a dolgok képezik az elme lényegét. Ezért mondják Konfucius útjára, hogy őszinteségen és együttérzésen alapul. Az őszinteség meg egyezik „az elme magjával.” Az együttérzés ugyanaz, mint a „hasonló elme” vagy az „egység.” Ha valaki megvalósítja az elme lényegét és a hasonló elmét, akkor tízezer dolog közül egyetlen egy sem fog rosszul sikerülni.

De ha valaki úgy is beszél, de mégsem megvilágosodott, akkor száz napig is magyarázhatsz neki, ő pedig száz napig hallgatja, nagyon valószínű, hogy megragadja az Űt lényegét.

Ha ily módon beszélünk, és vannak, akik tagadják, amit mondunk, a legjobb, ha bepillantunk azon emberek legbensőbb gondolataiba, akik Konfucius Klasszikusait hallgatják, és előadásokat tartanak róluk. Ugyanez a helyzet azokkal, akik a buddhista szövegeket hallgatják, és előadásokat tartanak róluk. Ez nem csupán a konfucianizmus kritikája. Valaki beszélhet olyan ékesszólóan, mint egy sebes folyású patak, de ha elméje nem megvilágoso-

dott, és ha nem látott bele saját igazi természetébe, akkor rá nem lehet számítani. Ezt gyorsan észre kell tudnunk venni a személy viselkedéséből.

Valaki így fejezte ki kétségeit: „Ha még a látás és a hallás is vágy, akkor hogyan fogjuk tudni elérni a becsületességet? Az egyetlen gondolatra való összpontosítás olyan, mint egy szikla vagy egy fa. Sziklaként vagy faként nem valószínű, hogy valaki becsületesen fog cselekedni mestere kedvéért. Ha valaki nincs óriási akaratereő birtokában, akkor nehéz lesz ezt megvalósítania.”

Azt mondtam: „Ez jogos gondolat. Ha az elmében nincsenek gondolatok, akkor az ember nem rohan el sem jobbra, sem balra, nem mászik se fel, se le, hanem egyenesen előre megy. Ha egy gondolat éppen csak felbukkan, az ember jobbra vagy balra rohan, felfelé vagy lefelé mászik, és végül megérkezik oda, ahová a vágya hajtja. Ezért nevezik vágyának.

A megingathatatlanul helyes értéke rejtett. Ha ez a vágy nem valósul meg cselekedetben, akkor az ember nem valósít meg sem jót, sem rosszat. Még ha az ember meg is szeretne mentene valakit, aki egy szakadékba zuhant, ha nem lennének karjai, nem lenne képes rá. Továbbá, ha egy ember le akarna lökni valakit egy szakadékba, ha nem lennének karjai, nem lenne képes rá. Így, legyen szó sikerről vagy kudarcról, amint van kar, ami létrehozza a sikert vagy a kudarcot, megtörtént a dolgok természetétől való eltávolodás.

Az ember kölcsönveszi a vágy erejét, miközben sikert ér el vagy kudarcot vall, és amikor a megingathatatlanul helyes és egyenes elmét függőónjaként választja,

és annak megfelelően cselekszik, a siker és a kudarc még mindig ettől az erőtől függ.

De ha az ember nem távolodik el ettől a függőöntől, akkor nem vágnak nevezik, hanem becsületességnek. A becsületesség nem más, mint erény.

Tekintsd elméd magját szekérnek, melyben akaratereőt szállítasz. Vidd oda, ahol kudarc történhet, és az be is fog következni. Vidd oda, ahol siker történhet, és a siker bekövetkezik. De akár siker történik, akár kudarc, ha az ember rábizza magát elméje magja szekérének egyenességre, mindkét esetben megvalósítja a becsületességet. Ha valaki elhatárolja magát a vágyaktól, és olyan lesz, mint egy szikla vagy egy fa, semmit nem fog elérni. Nem elhatárolódni a vágyaktól, hanem megvalósítani a vágy nélküli becsületességet – ebben rejlik az Út lényege.”

Az istenek között vannak híresek és ismeretlenek. Szumijosi, Tamatszusima, Kitano és Hirano mind híres istenek. Amikor istenekről beszélünk, akkor azokról beszélünk, akiket nem ismerünk. Amikor az istenek tiszteléről és nagybecsüléséről beszélünk, nem teszünk különbséget Szumijosi, Tamatszusima, Hirano és Kitano között. Az isteneket személyüktől függetlenül tiszteljük és nagyra becsüljük.

Amikor Kitano istent tiszteljük, nem foglalkozunk Hirano istennel. Ha Hirano istent tiszteljük, nem foglalkozunk Kitano istennel.

Ha egy istent egy helyhez kötünk, akkor nem becsüljük a többit. Ez nem az Istenek Útjának megalapozása. Az Istenek Útját akkor alapozzuk meg, ha minden istent tisztelünk, függetlenül attól, hol vagyunk vagy melyik is-

tennel állunk szemben. Ezzel kapcsolatban nézzük meg az Úr és a Csatlós Útját.

Az *úr* a császárt jelenti, a *csatlós* pedig a császár szolgáloit. Az *úr* és a *csatlós* nem olyan szavak, amelyekkel e rang és társadalmi osztály alatt állókat megneveznénk, de most így használjuk.

Az urak között vannak híresek és névtelenek. A csatlósok között is vannak olyanok, akik híresek, és olyanok, akik nem. Egy híres úrról beszélve az ember valami ilyesmit mond: „A mi urunk Deva Macui,” vagy „Az én uram Tajima Jamamoto.” Ha valaki egy ismeretlen urat említ, egyszerűen azt mondja: „az úr,” anélkül, hogy nevéét kimondaná.

Egy csatlós számára az a gondolat, hogy „az úr”, megalapozza az Uralkodó Útját. Az úr számára pedig, az a gondolat, hogy „a csatlós”, megalapozza a Csatlós Útját.

Réges-rég az a mondás járta, hogy „a bölcs csatlós nem szolgál két urat”. Ez azt jelentette, hogy azt gondolták, a csatlósoknak soha nem lehet két ura. Mivel a világ hanyatlik, a csatlósok mindenféle urat szolgálnak. Végül egyfajta vándorszolga képét mutatják, miközben saját érdemeiket hirdetik. Ilyen időket élünk.

Ha egy úr azt mondja, hogy nincs megelegetve egyik vagy másik emberével, és elküldi a háztól, ezzel szégyent hoz rá. Ez is zürzavart teremt az Úr és a Csatlós, a Gazda és a Szolgáló Útján.

Még ha egy csatlós számos klánt is szolgál, gazdájára mint az egyes-egyedülire kell gondolnia. Azt jelenti ez, hogy az úr ismeretlen marad, mivel ha ismeretlen, az

Úr Útja ezáltal megalapozódik. Még ha klánról klánra is szolgál, akkor is úgy kell gondoljon az egyik úrra, mint „az úr”, és a másikra is, mint „az úr.” Így nagy odaadással fog gondolni urára, és bár lehet hogy a klán változik, elméje nem. Az úr így az egyedüli lesz a kezdettől a végéig.

Ha egy ember azt gondolja: „Az én uram Deva Macui, de ő igazából egy bugris...”, bár megkapja járandóságát vagy hűbértartását, és felemelkedik, elméjében fel sem merül „az úr” gondolata. Amikor pedig legközelebb Tajima Jamamoto úr alatt szolgál, ugyanez a gondolat fogja követni őt. Így, mindegy hová megy, soha nem fogja megérteni az *úr* szó jelentését, és nem valószínű, hogy gyarapodni fog.

Ezért jobb nem vizsgálni, hogy ki is lehet ez vagy az az úr, csak egyszerűen azt kell gondolni, „az úr”, és becsületesen viseltetni iránta, nevének említése nélkül. Ha az ember így tesz, és olyan gondolatokkal szolgálja ezt az urat, hogy soha nem áll az útjába, és még csak az árnyékára sem lép, mialatt annak támogatását élvezzi, akkor legyen az egy hónap, egy év vagy akár tíz, és szolgáljon bár több családot, az úr ugyanaz marad.

Az úrnak, még ha a csatlósok változnak is, nem szabad beleavatkoznia a Csatlós Útjába. Szíve mélyéből jövő szeretettel és együttérzéssel kell viseltetnie, nem lehet különbséget újak és régebb óta szolgálók között, és mindegyikkel szemben jóindulatúnak kell lennie. Ily módon a csatlósok név nélkül maradnak, az úr név nélkül marad, az Úr és a Csatlós, a Gazda és a Szolgáló Útja pedig megalapozottá válik. Nem szabad különbséget tenni aközött a csatlós között, aki csak ma lépett szolgálatba, és aközött, aki már tíz, húsz éve szolgál. Mindenkiel szere-

tettel és együttérzéssel kell bánni, mindegyikre úgy kell gondolni: „az én csatlósom.”

Valószínű, hogy járandóság és hűbértartok tekintetében meglehetősen különbségek lesznek, de a jóindulat és az emberszeretet tekintetében nem szabad különbségeknek lenniük. Még ha egy csatlós aznap is lépett alkalmazásba, „az úr” gondolat nem jelenik meg a „mai úr” felfogásban.

Nem ez-e az Úr és a Csatlós Útja?

Li Po mondta:

A út vándorának a Tízezer Dolog között ég és föld a szálláshelye. Az elröppenő idő száz nemzedék utasa. Ez a gyorsan elmúló élet olyan, mint egy álom.²³ Meddig tart boldogságunk? Az ősök éjjel lámpást gyújtottak és szórakoztak. Ennek bizonyára jó oka volt.

A *dolog* nemcsak értelem nélküli tárgyakat jelöl; azt mondják, az ember is egy *dolog*²⁴. Az ég és a föld közötti tér a szállása mind embernek, mind pedig a dolgoknak, melyek ég és föld között járnak. Végül is sem az ember, sem a dolgok nem állnak egy helyben. Az idő múlása olyan, mint a vég nélküli utazás a vándornak, a tavasz,

---

²³ Li Po (Li T'ai Po, 701-762) a T'ang korszak egyik legnagyobb költője volt. Ez a bekezdés „Diszvacsona a barackligetben egy tavaszi éjszakán” című költeményének bevezetője. A mondat Csuang-ce-től származik: „Olyan ez az élet, mint egy álom; a halál pedig mint egy sodrás.”

²⁴ A *dolog* szó itt jelenséggént értelmezendő.

nyár, ősz és tél fokozatos múlása pedig változatlan száz nemzedék óta.

A test olyan, mint egy álom. Amikor ezt meglátjuk és felébredünk, semmi nyoma nem marad. Mennyi idő marad a vizsgálódásra?

Nem volt minden ok nélkül való, hogy az ősök éjjel lámpást gyújtottak és reggelig szórakozással töltötték az időt a sötét órákban.

Ennél a pontnál az ember hibát követhet el. A szórakozást is mértékkel kell űzni. Ha így teszünk, nincs benne semmi rossz. Az az ember azonban, aki nem mértékletes, elveszíti józan eszét. Ha az ember nem követ el hibát, miközben szórakozik, nem lép túl a mérték-szabta határokon. A mértéken alatt a dolgokra vonatkozó általánosan megszabott határokat értjük. Mint bambuszon a bütyköknek, a legtöbb szórakozásnak is határok között kell maradnia. Nem helyes túllépni ezeket.

Az udvari nemesség az udvari nemesség időtöltését mondhatja magáénak. A szamuráj-osztály a szamuráj-osztály időtöltését mondhatja magáénak, a papság pedig a papság időtöltését mondhatja magáénak. Mindegyikük ennek megfelelően kell, hogy kikapcsolódását élvezze.

Azt mondhatjuk, ha valaki nem saját szerepéhez illő szórakozásban vesz részt, akkor a rá vonatkozó mérték szerint hibát követ el. Az udvari nemesség kínai és japán költészettel, fúvós és húros hangszerek hallgatásával tölti idejét. Ezzel estétől reggelig múlathatják az időt, semmi rossz nincs benne. Indokolt, hogy a szamuráj-

osztálynak és a papságnak is meglegyen a maga saját, hivatalához illő szórakozása.

Szigorúan véve nem szabadna, hogy a papság szórakozással töltse idejét. Azonban van egy mondás: „Nyilvánosság előtt még egy tűnek sincs hely, de bizalmas körben még egy lovas kocsis is elfér.”²⁵ Azt jelenti ez, hogy amennyiben együtt érzünk az emberi elmével, és felismerjük, hogy a világ elromlott, talán megengedhető, hogy nekik is legyen saját szórakozásuk. A magányos éjszakában találkozási megengedhető, hogy kínai és japán verseket költsenek. Még közös költeményt²⁶ is szerezhettek. Másfelől, nem illik hozzájuk a hold és a cseresznyevirágok iránti vonzódás, sem az, hogy tizenhárom-tizenöt éves fiatalok társaságában olyan helyre menjenek, ahonnan a holdat lehet csodálni a cseresznyevirágok alól, hogy izléses szakés-korsót tartsanak kezükben, és iddogáljanak velük. Egy kis darab tintakő, valamint írópapír azonban egyáltalán nem vallana rossz izlésre.

De még ezeket sem tekinthetjük helyénvalónak egy vallásos szellemű pap esetében. A többi közönséges mulatságot pedig sokkal kevésbé.

Nem meglepő, hogy amikor a nemesség és a szamuráj-osztály felismerte, hogy ez a sodródó világ csak egy

---

²⁵ T'ang kori közmondás

²⁶ közös költemény: japán költészeti forma, melyben három soros versszakok és két soros versszakok váltják egymást. Felváltva két vagy három költő szerzeménye. Rengának is nevezik.

álom, lámpásokat gyújtottak, és az egész éjszakát szórákosással töltötték.

Vannak, akik azt mondják: „Minden olyan, mint egy álom! Csak azt teheted, hogy játszol!” Az ilyen emberek elméjüket határtalanul felpörgetik, elmerülnek az élvezetekben, a fényűzésben pedig a végletekig mennek el. Bár a régi korok embereinek szavait idézik, elméjük olyan távol áll az ösökétől, mint hó a pernyétől.

Amikor Sonin Ippen²⁷ találkozott Kokusi Hottóval²⁸, a Kokoku-dzsi alapítójával, a Kii tartománybeli Jura faluban, azt mondta: „Írtam egy verset.”

Kokusi azt mondta – „Halljuk.”

Sonin elkezdett szavalni:

*Amikor kántálok,
Buddha és az én is
Meggészűnnek létezni.
Egyedül a hang mondja:
Namu Amida Bucu.²⁹*

Kokusi azt mondta erre: „Valami nem stimmel az utolsó sorokkal, nem gondolod?”

---

²⁷ Sonin Ippen (1239-89): A Buddhizmus Tiszta Földje (dzsódó) nevezetű szekta-alapítója.

²⁸ Kokusi Hottó (1207-98) a rindzai szekta egyik szerzetese, aki 1249-ben Kínába utazott.

²⁹ Namu Amida Bucu, „Tisztelet Amítábhá Buddhának,” - szerzetes és meditativ hitvallás, különösen a Buddhizmus Tiszta Földje nevével vallási felekezetben.

Sonin ezután elzárkózott Kumanóban, és huszonegy éven keresztül meditált. Amikor ismételten Jurában járt, azt mondta: „Íme, a következőket irtam”:

*Amikor kántálok,
Buddha és az én is
Meggzűnnek létezni.
Namu Amida Bucu,
Namu Amida Bucu.*

Kokusi lelkes bólogatással fejezte ki elismerését, és a következőket mondta: Ez az! Sikerült!”

Ezt Oso Kogaku jegyezte le³⁰. Mi pedig újra és újra át kell gondoljunk a leírtakat.

Most a Tíz Alapvető Tulajdonságról fogok beszélni³¹. Ezek a Forma, a Természet, a Megtestesülés, a Hatalom, a Funkció, a Rejtett Ok, a Külső Ok, a Rejtett Hatás, a Megnyilvánult Hatás, és a másoktól való Teljes Elválaszthatatlanság. A Tíz Világ³² a Pokol, az Éhség, az Állatok, a Düh, az Emberiség, a Mennysország, a Tanulás, a Felismerés, a Bodhiszattvaság és a Buddháság. A Tíz Alapvető Tulajdonság hasonló ezekhez. Általánosságban

---

³⁰ Oso Kogaku (1465-1548): Rindzai szerzetes, aki Go-Nara császár zen mestere volt.

³¹ A Tíz Alapvető Tulajdonság a Lótusz szutra alapján „így”-re és „ilyen”-re is fordítható, más szavakkal egy dolog „olyanságára”.

³² A Tíz Világ olyan állandó állapotnak is tekinthető, mely közös minden élő esetében.

véve, a Pokol, az Éhség, az Állatok, a Düh, az Emberiség, a Mennysország Világaitól a Tanulás, a Felismerés, a Bodhiszattvaság és a Buddháság Világáig mindenki birtokolja a Tíz Alapvető Tulajdonságot³³.

Szabály, hogy Forma nélkül nem születet meg semmi, így hát a Forma Alapvető Tulajdonságáról beszélünk. Bár a Forma tömegesen változhat, mint Forma ugyanaz marad. Amikor a Forma változik, még dalának csengése is változik: a kakukk a kakukk dalát énekli, a fülemüle a fülemüle dalát.

Ezek, hogy kifejezzék saját formájukat, olyannyira megváltoztatják alakjukat, hogy még a daluk is megváltozik? Az biztos, hogy a kakukk a hegyekben, és a fülemüle a völgyben saját dalukat éneklék. De ez nem jelenti azt, hogy ha megváltozik a forma, akkor a hang is megváltozik. A dal olyasvalami, ami az összefüggést finomabbá teszi, a szavak összefüggése pedig olyasvalami, amit a becsületességgel kombinálunk, és így felismerjük azt.

Ha valaminek Formája van, akkor Természete is van. Bár a buddha-természet mindig ugyanaz, a Forma mindent követ, és ennek megfelelően változik.

Minden érző lény buddha-természetű, még azok is, akik a Pokolban vagy az Éhség és az Állatok Világában vannak. Még a szutrákban is így magyarázzák ezt.

Ha egy talapzat köré tükröket helyeznek, és lámpást tesznek középre, a lámpa mindegyik tükröben lát-

---

³³ Az alacsonyabb rendű hát megmarad az illúziók világában, a magasabb rendű négy pedig a megvilágosodás bizonyos fokát éri el.

ható lesz. Egyetlen lámpa van ott, de mindegyik tükör visszatükrözi. Ez azt példázza, hogy bár a buddha-természet is egy, mégis, a Tíz Világ minden lénye rendelkezik vele, még az éhesek és az állatok is. Ezt példázza a tükör és a lámpa a Virágfüzér szutrában³⁴.

A Megtestesülés a Törvény megtestesülését jelenti. A Tízezer Dolog mindegyikében van Megtestesülés, és van Funkció. A Forma a Megtestesülésből származik; miután teljes kört ír le, elenyészik. Maga a Megtestesülés soha ki nem merül.

Mondjuk, hogy a hó és a jég a Funkció, a víz pedig a Megtestesülés. Mikor a víz megdermed, jéggé válik, de aztán újra elolvad, és az eredeti víz lesz ismét. Tekintsd a vizet Megtestesülésnek.

Ez a Megtestesülés megnyilvánulását példázza, amikor a tízezer Forma megszületik a Törvény Megtestesüléséből, aztán pedig elenyészik.

A közönséges ember képtelen a Forma mögé látni. Képtelen meglátni a Megtestesülést. Amikor valami keletkezik, akkor azt mondja róla, az önmaga. A megvilágosodás nézőpontjából viszont azt mondjuk, hogy akkor mutatta meg magát, amikor visszatért a Megtestesüléshez, és ettől kezdve nem látható többé.

---

³⁴ Szanszkrit: Avatamasaka. Japán: Kegon Kjo.

*A hó a csúcsokon,
A jég a hegyi völgyekben,
Elolvad és felszökik
A hang a hegy lábánál:
Tavaszi víz.*

Ez a Megtestesülésről szól.

Ha egy dolog Formával, Természettel és Megtestesüléssel bír, akkor Hatalommal is kell rendelkezzen. A Hatalom az az erő, ami eredményessé teszi a Funkciót. A Hatalom az az erő, ami minden jelenség megvalósítása mögött rejlik. Mindent figyelembe véve, a Hatalom az, ami hatást fejt ki.

Különösen jól ismert a dalokból a tündöklő zöld levelekkel borított örökzöld fenyő állandósága nyáron a hegyen. Azért van ez, mert nem változtatja színét sem fagyban, sem a késő őszi zivatarokban. Állandó marad még az év leghidegebb szakában is, ezért dalokat énekelnek róla, és a Hatalom Alapvető Tulajdonságának tekintik.

A Hatalomi létezése teszi lehetővé, hogy a Funkció teljesítőképességgel lássa el a dolgokat. Ha valaki csak megy tovább, anélkül, hogy erőfeszítésein lazítana, megtanul egy kínai írásjelet ma, egyet holnap, akkor képesnek kell lennie elérni bármit. A Funkció jelentését megvilágítja a következő mondás: „Az ezer mérföldes út is egyetlen lépéssel kezdődik.”

Forma, Természet, Megtestesülés, Erő és Funkció jelenlétében bármi tetszés szerint keresztülvihető. Ez Rejtett Ok. Ha valaki elmulaszt megtenni valamit, az saját kárára van, és senmi olyan nincs, amit ne lehetne meg-

tenni. Rejtett Ok és Külső Ok nélkül nem valószínű, hogy az ember elérje a buddhaság állapotát.

A Rejtett Okot jelölő kínai írásjel úgy is olvasható, mint „függni.” Azt jelenti ez, hogy egy dologtól „függően” különféle más dolgokat lehet elérni.

Ha tavasszal elültetünk egy magot a földbe, az a Rejtett Ok. És, bár az jól lett elültetve, ha nem segít az eső és a harmat, akkor semmi nem fog kinőni. Az eső és a harmat a Külső Ok. Az eső és a harmat segítségével függően fog nőni a növény, ősze pedig gyümölcsöt hoz. Ez a Rejtett Ok.

*Ha túlcserdul a szív
és nyughatatlan,
Reményeim valóra válnak
a loncszőlő ezer ága után.³⁵*

Azt jelenti ez, hogy a loncszőlő kiakasztása a házasság Rejtett Oka. Továbbá, a közvetítés a Külső Ok. Végül, a pár férj-feleséggé válik és gyermekáldásban lesz részük, amiről az mondható, hogy a Rejtett Hatás példája.

Ugyanígy, ha valaki a buddhaság felé törekszik, és először is nem a Rejtett Ok szerint cselekszik, akkor nem éri el a buddhaságot. Gyakorold a Rejtett Okot, és aztán leszakíthatod annak gyümölcsét.

---

³⁵ Japán északkeleti részében volt valamikor egy olyan szokás, hogy a kérő jóvendőbelije házának bejáratához kitett egy loncszőlő-ágot. Ha az egyetértelt a találkozással, akkor bevitte a házba az ágot. Ha pedig nem, akkor a kérő kitett még egyet, majd még egyet, míg – ahogy mondják – ezer össze nem gyűlt.

A *hatás* szóban benne rejlik a gyümölcs jelentése. A Rejtett Ok tavaszi elhintésétől függően jut az ember gyümölcsöshöz ősze. Ez a buddhaság állapotát példázza.

A fenti jegyzetek a Külső Okot példázzák.

*A vitorla alatti hajó
Bizonyára áthaladt
Vada kikötőjén,
A mukoi hegyi szelek által
Vezetve.*

A hajó a Rejtett Ok. A szél a Külső Ok. A megérkezés a másik partra a Rejtett Hatás. A hajó nélkül az ember nem érheti el a másik partot. De még ha létezik is a hajó, az ember nem lehet meg a szél Külső Oka nélkül. Ez a Rejtett Ok és a Külső Ok harmóniája. Muko hegyi szeleit a Külső Oknak tekintjük. Ha valaki a buddhaság felé törekszik, nem juthat előre a Rejtett Ok gyakorlása nélkül.

*Én ültettem,
Ezért láthatom őket beérni.
Az ágak végén
Erős ágak és körte nő
az Iki öbölben.*

Ez Rejtett Hatás.

A buddhaság elérése olyan, mint körtefákat ültetni, aztán figyelni, amint növekednek.

*Az Iki öbölben
Erőságakon
Érett körtével,
és éretlenekkel;*

*Hát nem hűségesek,
Még éjjel is?*

Ez az eredeti vers. Az Iki öböl Isében van.

Megnyilvánult Hatás.

*Váj és lásd meg!
Mikor te, aki oly kegyetlenül bánasz másokkal,
Próbáld meg szeretni
Meg fogod tudni
(Hogyan is érzek én.)*

Ez a szerelmes vers azt jelenti, „Még ha oly kegyetlenül is bánasz velem, te magad bizonyára nem nélkülözöd a szerelem érzését. Egy nap talán megtudod, mi a szerelem. Akkor majd bűnhődni fogsz.”

Ha jót cselekszel ebben az életben, akkor jó lesz a jutalmad a következőben. Ha rossz dolgokat cselekszel, akkor rossz lesz a jutalmad.” Ez a Megnyilvánult Hatás. Ha a Rejtett Ok jó, a Rejtett Hatás is jó lesz. Ha a Rejtett Ok rossz, a Rejtett Hatás is rossz lesz. Olyan ez, mint a hangra válaszoló visszhang, vagy mint a formát kísérő árnyék.

Az, hogy az ember az egyik életében fegyelmezi magát a Rejtett Ok által és a következőben elnyeri ennek jutalmát, természetes. De van olyan, amikor a jelenlegi Rejtett Ok a jelenlegi Megnyilvánult Hatással társul, egy múltbeli Rejtett Okot egy jelenbeli Megnyilvánult Hatás kísér, és egy jelenlegi Rejtett Okot egy Megnyilvánult Hatás fog követni a jövőben. Egyik világból a másikba megy, előbb vagy utóbb megnyilvánul, és nem lehet elkerülni. Olyan is van, mint az egyidejű Rejtett Ok és Hatás.

Nézzünk meg egy példát: a virágot mint Rejtett Okot, a gyümölcsöt pedig mint Megnyilvánult Okot. A dinnyén a virág és a gyümölcs egyidejűleg növekszik. A rizs esetében a gyümölcs – vagy inkább a termés – növekszik, a virágok pedig a koronáján virágznak. Ilyen példákat lehet mondani.

Teljes Elválaszthatatlanság. A Forma Lényegi Minőségétől a Megnyilvánult Hatás Lényegi Minőségéig semmi nem szegi ezt meg a Kezdetől a Végig. Körbe-körbe mennek, a Gyökértől a Szárig, a nevük Tíz Pont. A Nagyon Szélsőséges jelentése: a végsőkig elmenni. Ez természetesen a Tíz Világ. Minden élőlény – még a kis férgek is – birtokolják ezt a Tíz Lényegi Minőséget. Még az élettelen sem különbözik ebben.

Vegyük például a gesztenye és a datolyaszilva virágait. Azt mondani, hogy ezek nem éreznek sem fájdalmat, sem bánatot, emberi nézőpontból történő ítélkezés. Láthatjuk, hogy ezek természettől fogva mind fájdalmat, mind bánatot képesek érezni.

A fájdalom megjelenése a fűvekben és a fákban nem különbözik az emberi lények szenvedésének megjelenésétől. Amikor például öntözik őket, akkor növekednek és boldognak látszanak. Amikor levágnak őket és lesnek, leveleik hervadása nem különbözik az emberi lények halálától.

Fájdalmuk és bánatuk nem ismert az emberi lények előtt. És amikor a fűvek és a fák az emberi lények bánatára figyelnek, ez olyan, mint amikor az emberi lények figyelik őket, és valószínűleg azt gondolják: nekünk nincsenek fájdalmaink és bánatunk. Egyszerűen úgy tű-

nik, hogy nem ismerjük a fűvek és a fák dolgait, és ők sem a mieinket. Ez a konfucianusok könyveiben olvasható.

Ha kerítés vagy fal keríti be a növényeket északról, akkor ezek a növények délre hajlanak. Ha ezt megfigyeljük, láthatjuk, hogy a növények – bár nincs szemük – tudják, mi ártalmas nekik.

Az éjjel alvó, nappal pedig kinyíló liliom példáját szintén vehetjük. Ez azonban nemcsak a liliom sajátja: minden fű és fa birtokolja ezt a természetet.

Azért megyünk el emellett anélkül, hogy észrevennénk, miért nem figyelünk eléggé. Azok, akik teljes mértékben ismerik a fűveket és a fákat, bölcsek. Durva és hétköznapi elménk nem teszi lehetővé, hogy megértsük ezeket a dolgokat.

Azt, hogy valami élő vagy élettelen, hasunkra ütve döntjük el. Valószínűleg semmi nem létezik, ami ne lenne érző. Nemcsak azért mondjuk, hogy élettelen, mert nem olyan, mint az élő?

Azt mondják, ha egy csirke fázik, felszáll a fára; ha egy kacska fázik, úszik a vízben. Nem olyan ez, mintha azt gondolnánk: mert a kacska a vízben úszik, amikor fázik, az azt jelenti, hogy nem érez hideget; vagy ha egy csirke felrepül a fára, ha fázik, akkor az sem érez hideget?

A víz hideg, és azt mondják, ez a természete. A tűz forró, s ezt tekintik természetének. A tűz nézőpontjából a víznek nincs természete; a víz nézőpontjából a tűznek nincs természete. Bár valóban lehetne így gondolkodni erről, valóban mindkettőnek megvan a saját ter-

mészete. Nem mondhatjuk, hogy bármi is lenne, ami természet nélkül való.

Ha gondosan megvizsgáljuk a jelenségeket, nem gondolhatjuk azt, hogy bármi is lenne ég és föld között, ami valóban különböző. Ha látunk különbségeket, akkor az azért van, mert töredékes a látásunk.

Olyan ez, mintha azért nem látnám a Fuji hegyet, mert egy vastag fa ágai és levelei eltakarnák. De hogyan tudja elrejteti a Fuji hegyet egyetlen fa? Csak úgy, hogy töredékes a látásom, és mert a fa utamban áll, eltakarja a hegyet. Azt gondoljuk, hogy a fa rejtje el a hegyet, pedig csak töredékes a látásunk.

Azok, akik nem látnak a dolgok mélyére, gyakran úgy tesznek, mintha mindent értenének, és azokat kritizálják, akik valóban világosan látnak. És bár úgy tűnik, másokat nevetnek ki, valójában magukon nevetnek. Azok legalábbis, akik világosan látnak, ezt kell hogy gondolják.

Nézd valódi figyelemmel a világ jelenlegi állapotát. A föld az anya, az ég az apa. Ha szállást adunk a földben a gesztenye vagy a datolyaszilva magvának, az kicsirázik, és az ültetett növény: a gesztenye vagy a datolyaszilva gyümölcsei fognak megjelenni. Így ezt a növényt egy anya és egy apa nevelte fel. Az, hogy szállást kap, azt jelöli, hogy egy másik helyről érkezett.

Az emberi lény számára is a föld az anya, az ég az apa; az a jelenség pedig, ami a gyermek lesz, egy másik helyről érkezett dolog, ami itt szállást kapott.

A meta-létezés³⁶ a legkevésbé sem különbözik a jelenlegi létezéstől. Ezért ezt a jelenlegi létezést „az egyik létezés”-ként is említjük.

Amikor ennek a jelenlegi létezésnek vége szakad, elkövetkezik az, amit *meta-létezésnek* nevezünk. Aztán a meta-létezés is megváltozik, és jön a következő-létezés, illetve reinkarnáció³⁷. Ezek egyike sem változtatja meg azt az elmét, mely ebben a jelenlegi testben van.

Még a meta-létben is létezik test, ez azonban emberi szemmel nem látható, mivel olyan halvány. Azok, akik mélyen ragaszkodtak ehhez a világhoz, meta-létezésük közben néhány esetben láthatóak mások számára. Mivel ez különbözik a megszokott dolgoktól, az emberek kéteelkednek ezekben az eseményekben, és vagy a rókák és a mosómedvék átváltozására fogják a dolgot, vagy pedig mint káprázatot magyarázzák.

A fenti két változat is előfordul. Ez azonban nem azt jelenti, hogy minden egyes esetet ezek valamelyiként kell elbírálnunk. Valóságos dolgok is léteznek ebben a világban. Az ilyen dolgok nem csak a szóbeszédben élnek. Azok is lejegyezték ilyesmiket, akik az Út Világa szerint éltek, és akik maguk voltak az Út. Amikor nem érzük

---

³⁶ a meta-létezés: szó szerint: ami a létezésen túl van. A görög *meta* ('át, túl') nyomán. Takuan kétségtelenül a testhez kötött létezésen túli létezést jelöli ezzel a szóval; mondhatnánk azt is: testen kívüli vagy test nélküli létezés; amikor a személy elhagyja a testét és azon kívül van; köztes-lét - a ford.

³⁷ reinkarnáció: újjászületés

el azok bölcsességét, akik ezeket a dolgokat lejegyezték, akkor meg kell értenünk, hogy bizony kétségeink vannak.

Amikor egy álom kellős közepén látunk dolgokat, bár nem azzal a szemünkkel látjuk, és nem azzal a fülünkkel halljuk őket, melyeket születésünk kaptunk, de határozottan találkozunk emberekkel, beszélünk, halunk, látunk színeket, sőt még szeretkezünk is. Olyan dolgokkal birkózunk, amelyek nap mint nap aggasztanak, és éppen akkor ébredünk fel, amint azt gondoljuk, megoldást találtunk vágyainkra.

Csupán az ébredéskor ismerjük fel, hogy álom volt az egész. Az álomban soha nem gondoljuk azt, hogy „Ez egy álom” vagy „Ez nem a valóság”.

Álmunkban a test még élő és határokhoz kötött, nem tud oda menni, ahová akarna. De saját gondolatai erejével képes látni azokat a helyeket úgy, hogy önmagához húzza őket.

Amikor valaki valóban meghal és elhagyja saját testét, oda megy, ahová csak akar, mint egy macska, amit nem tart többé fogva a póráz. Bár az ember gondolatai olyanok, mint az álombeli gondolatok, most már szabadon mehet oda, ahová csak akar.

A teljes sötétség kellős közepén, vagy amikor az ajtók és ablakok zárva vannak, ő mégis a szabadság állapotát birtokolja, mert nincsen formája.

Ebben az esetben, bár létezik egyfajta forma, testi valóság nincsen, ami olyan, mint amikor egy lámpa vagy a hold fényét látjuk tükröződni a vízben. Nincsenek akadályok.

Mivel testünk akadályt képez, az ember nem tud belépni a legbensőbb szentélybe, az elme azonban alaposan ismeri az odabenn valót – éppen úgy, ahogy a gondolatok képesek áthatolni az Ezüsthegyten vagy a Vasfalon³⁸. Nem valószínű azonban, hogy a hétköznapi ember megérti e misztériumot.

Buddha és a patriarchák értették, a hétköznapi ember azonban mit sem tud erről. Mivel nem értik, kétségeik vannak, a tudatlanság pedig csak halmozódik.

Számtalan dolog van, amit nem ismerek. Mivel pedig nem ismerem őket, egyszerűen azt mondom, hogy nem is léteznek. Mondjuk, száz dologból ismerek hetet vagy nyolcat. Amikor a maradékról szólva azt mondom, nem léteznek, kilencven dolog megszűnt létezni. De ha ismerek mondjuk tizenötöt, akkor azok közül, amelyek korábban nem léteztek, még öt vagy hat hirtelen létezni kezd. Azoknál, akik húsz, harminc dolgot ismernek, a nem létező dolgok száma mindössze hetvenre csökkent. Ha valaki százból hatvanat vagy hetvenet ismer, a maradék harminc vagy negyven olyan lesz, mint amit éppen említettünk. És amikor az ember mindezeket ismeri, és azt gondolja, már semmi sincs, amit nem ismerne, az azért van, mert még mindig tudatlan.

Ha egy ember halad, és az egyik dolgot a másik után tisztázza, képessé kell hogy váljon minden dolog megismerésére. Nem valószínű, hogy bárki is azt mondaná valamiről, amit ismer, hogy az nem létezik. De ha

---

³⁸ Hegyek Kínában

valaki ezt teszi, az azért van, mert nincs tudomása a dologról.

Egy végtelenül buta ember is megtudhat valamit, ha van hite. Másfelől, nem azt mondják-e, hogy „A nyers harcművészet alapozza meg a nagy sérüléseket?”

Azt gondolom, hogy az Öt Gyökér nem él túl a meta-létben³⁹. Ekkor ugyanis jelenlegi létünk Öt Gyökere áthelyeződik a Tudatba, a hatodik érzékszervbe. Az Öt Gyökér ezzel elveszti formáját, de funkciói megmaradnak.

Az érzékelés hatodik érzéke a tudat, és mint ilyen, nem rendelkezik formával. De mivel rendelkezik a látás és a hallás képességével, egy álom közben, míg a fizikai szem és fül nem segíthet, addig egy másfajta forma lép fel, és megtörténik a látás és a hallás. Azért nevezzük Tudatnak, mert bár mint forma nem létezik, a funkciója igen.

Ha a forma nem létezik – ezt pedig nem ismerhetjük meg –, akkor jobb egyszerűen azt mondani, hogy „látás” vagy „hallás”. Mivel a látás és a hallás áthelyeződik a Tudatba, és egy második szintre kerül, az Öt Gyökér formáját félretesszük, funkcióikat pedig a Tudat viszi tovább.

Bár az Öt Gyökér nem létezik a meta-létben, az öt érzékszerv általi különbségtétel nem különbözik attól, mely jelenlegi létezésünk során történik. Az ember ezt, mint kívülálló, egyszerűen nem képes megérteni. Az a személy, akivel ez történik, úgy érzékeli mindezt, mint

---

³⁹ Az Öt Gyökér az öt fizikai érzékszerv: a szem, a fül, az orr, a nyelv és a test.

ahogyan a jelen világot. Továbbá, még ha nem is tagadjuk egy test létét, az annyira halvány, hogy nehéz észrevenni.

Amikor egy madár repül keresztül az üres égbolton, annál kevésbé látszik tisztán, minél távolabb kerül, és egyszer csak arra gondolunk, hogy eltűnt. Bár szem elől veszítettük a formát, nem arról van szó, hogy a madár formája eltűnt és megszűnt volna létezni. Azért nem látjuk, mert elhalványult.

Mivel a formája gyengébb és nem látható tisztán, ezért nem látjuk a személyt a meta-létben. A személy ebben az állapotban ugyanúgy lát minket, mint mikor élt, az emberek azonban nem tudnak erről.

Amikor olyan emberek vannak a meta-létben, akik súlyos bűnöket követtek el, formájuk szennel látható. Az emberek ezt természetszerűen látják, és például kísérteteknek nevezik őket. Ismét leszögezem, ez nem olyasvalami, ami nem létezik. Ha valaki erősen ragaszkodik ehhez a világhoz, a formája egyáltalán nem gyenge.

Olyan ez, mint amikor különböző összetevőkből erős főzetet készítenek, hogy orvosságot állítsanak elő. Ha az alkotóelemek gyengék, a főzet is gyenge lesz. Ha azonban az alkotóelemek sűrűk, a főzet is sűrű lesz. Világosan lehet majd tudni, mit használtak fel a főzet elkészítéséhez. A nagyon híg főzet pontosan olyan lesz, mint a víz. Ha viszont olyan, mint a víz, az emberek nem fogják tudni, hogy főzet, hanem egyszerűen víznek tekintik.

A meta-létben annak a személynek a formája, aki erősen kötődik, nyilvánvaló. Az a személy azonban, akinek a formája gyenge, olyan, mint a ritka levegő, és nem vesszük észre. Nem láthatjuk őt, de ő láthat minket.

Mivel én rendelkezem formával, látható vagyok. Az ő formájuk azonban halvány, ezért nem látom őket. A *Ming-i Csí*-ben az árpamag szolgál erre példaként⁴⁰.

Egyetlen árpamagból bújik elő a csíra, és bár ugyanazokkal a funkciókkal rendelkezik, mint az eredeti árpa, ha a víz és a föld nem egyesül, soha nem válik árpává.

Az emberi tudat és a tárgyi világ egyesül, különféle gondolatok születnek, és ezekből sorjában sok más gondolat lát napvilágot. Ezen gondolatok által befolyásolva keletkezik és jön létre testünk formája. Ez nem egyszerűen egy égből alászállt furcsaság.

A kezdet nélküli egyszerű gondolattal jön létre a változatos dolgok sokasága. Amikor gondosan keresni kezdted eredetét, mely egy kezdet nélküli egyszerű gondolat, azt találd, hogy nem rendelkezik ilyennel. És mivel semmiféle eredettel nem bír, a dolgok végtelen változatának születéséről azt mondhatjuk, misztérium.

---

⁴⁰ *Fan-i Ming-i Csí*. Szung-dinasztiabeli, hét fejezetből álló Szankszrit-kínai szótár.

TAIA KARDJÁNAK
KÖNYVE

A budo gyakorlójaként feltehetően nem a győzelem vagy a vereség miatt harcolok, nem foglalkoztat az erő vagy a gyengeség gondolata, nem lépek sem előre sem hátra. Az ellenfél nem lát engem. Én nem látom az ellenfelet. Arra a helyre eljutva, ahol a menny és a föld még egyek, ahová jin és jang még nem érkezett meg, azonnal hatást gyakorlok.⁴¹

A *feltehetően* valami olyasmit jelöl, amiben nem vagyok biztos.

Ennek az írásjelnek az olvasata eredetileg a „fedő” jelentést adta. Például amikor egy fedőt tesznek egy sor dobozra, bár nem tudjuk biztosan, mi van bennük, ha képzelőerőnket használjuk, tizből hat vagy hét alkalommal eltaláljuk azt. Itt szintén nem vagyok biztos a dologban, de kísérletképpen úgy tekintem, hogy ez így van. Valójában ez egy olyan írott forma, amit akkor is használunk, amikor biztosak vagyunk a dologban. Azért tesszük ezt, hogy magunkat egyszerűnek mutassuk, és így ne keltsük azt a benyomást, mintha bennfentesek lennénk.

A *budo*⁴² gyakorlója az, amit a karakterek is jelölnek.

---

⁴¹ A tömör kínai stílusban fogalmazott bekezdések – dőlt betűvel szedve – alkotják a Taiakit. A közöttük lévő hosszabb részek adják a szöveg magyarázatát.

⁴² A *budo* szó meglehetősen pontatlan fordításban harcművészetként honosodott meg. A *bu* írásjel pontos jelentése: megállítani a hábo-

Nem a győzelem vagy a vereség miatt harcolok, nem foglalkoztat az erő vagy a gyengeség gondolata: ez azt jelenti, hogy nem a győzelemre kell törekedni vagy aggódni a vereség miatt, és nem kell törődni az erő vagy a gyengeség szerepével sem.

Nem lépek sem előre, sem hátra: ez azt jelenti, nem lépek sem előre, sem hátra. A győzelmet anélkül éred el, hogy elmozdulnál onnan, ahol vagy.

Az „ellenfél nem lát engem”-ből az *engem* Igazi Énemre utal, s nem az érzékszervekkel felfogott éneket jelenti.

Az emberek könnyen meglátják az érzékszervekkel felfogott ént, azonban ritka, hogy észleljék az Igazi Ént. Ezért mondom, hogy „Az ellenfél nem lát engem.”

Nem látom az ellenfelet. Mivel nem alkotok személyes képet⁴³ az érzékszervekkel felfogott lényről, nem látom az ellenfél érzékszervekkel felfogott lényének harcművészetét. Bár azt mondom: „Nem látom az ellenfelet”, ez nem azt jelenti, hogy nem látom az ellenfelet a szemeim előtt. Meglepő, hogy képesek vagyunk látni az egyiket anélkül, hogy a másikat is látnánk.

---

rút, megővni az embereket a fegyverek pusztításától. A szövegben a továbbiakban az egyszerűség kedvéért a harcművészet szót használjuk, a fenti meghatározás szem előtt tartásával – a ford.

⁴³ A *személyes kép* buddhista terminus, mely azt az egyéni nézetet, véleményt jelöli, ami azon a téves elképzelésen alapul, hogy az ego (az az én-tudat, ahogy a valódi én a testtől befolyásoltan azonosítja magát és vélekedik – a ford.) tényleg létezik, és hogy képes a dolgokat reálisan érzékelni.

Nos, az Igazi Én az, amely létezett már a menny és a föld elkülönülése előtt, és mielőtt az illető apja és anyja megszülettek volna. Ez az én a benső énem, a madarak és a vadállatok, a fű és a fák, és minden jelenség. Ez pontosan az, amit buddha-természetnek hívnak.

Ennek az éneknek nincs sem alakja, sem formája, sem születése, sem halála. Ez nem olyan én, ami a jelenlegi fizikai szemeddel látható lenne. Csak a megvilágosodott ember képes azt meglátni. Arról, aki látja ezt, azt mondják, belelátott saját természetébe, és Buddhává vált.

Hajdanában a Magasztos⁴⁴ a Havas Hegyekbe⁴⁵ ment, és hat szenvedéssel eltöltött év után megvilágosodott. Ez az Igazi Én megvilágosodása volt. A közönséges embernek nincs hit-ereje, és nem ismer kitartást, még három vagy öt évig sem. De azok, akik az Utat tanulmányozzák, tíz vagy húsz évet, naponta huszonnégy órát is szorgalmasan töltenek. Erős hitet építenek, a bölcsekkel beszélnek, és semmibe veszik a viszontagságot és a szenvedést. Mint a szülő, aki elvesztette gyermekét, tapodtat sem mozdulnak kitűzött céljuktól. Alaposan átgondolnak mindent, kitartóan vizsgálódva. Végül megérkeznek oda, ahol még a buddhista tan és a buddhista törvény is leomlik, és képesek természetesen meglátni „Ezt.”

Arra a helyre eljutva, ahol a menny és a föld még egyek, ahová jin és jang még nem érkezett meg, azonnal

---

⁴⁴ A Magasztos Sákjamuni, a történelmi Buddha tíz megnevezése közül az egyik.

⁴⁵ Himalája

hatást gyakorlok: ez azt jelenti, hogy szemeid arra a helyre szegezed, mely létezett azelőtt, hogy az ég ég lett, és a föld föld, mielőtt jin és jang kialakult. Sem gondolatot, sem okfejtést nem használsz, és egyenesen előre nézel. Így az az idő, hogy eredményes leszel, biztosan eljön.

Nos, a kiváló ember használja a kardot, de nem gyilkol. Használja a kardot, életet ad. Amikor ölni kell, öl. Amikor életet kell adni, életet ad. Amikor öl, minden figyelme azon van. Amikor életet ad, minden figyelme azon van. Anélkül, hogy megvizsgálná, mi helyes és mi nem, képes meglátni azt. Anélkül, hogy különbséget tenne, képes különbséget tenni - helyesen. A vízben járni olyan, mint a földön. A földön járni pedig olyan, mint a vízben. Ha képes szert tenni erre a szabadságra, ezen a földön senki sem képes zavarba hozni. Semmiben nem akad párja.

A kiváló ember a harcművészetekben kiválóságot szerzett embert jelenti

Használja a kardot, de nem gyilkol: ez azt jelenti, hogy még ha nem is nyúl a kardhoz, hogy másokat levágjon, amikor mások ezzel az alapelvvel találják szembe magukat, elkezdenek rettegni, és saját elhatározásukból halnak meg. Nem szükséges megölni őket.

Használja a kardot, életet ad: ez azt jelenti, hogy amikor kardjával az ellenféllel van lefoglalva, mindent a

másik mozdulataira hagy, és képes öt saját kedve szerint megfigyelni.

Amikor ölni kell, öl. Amikor életet kell adni, életet ad. Amikor öl, minden figyelme azon van. Amikor életet ad, minden figyelme azon van. Ez azt jelenti, hogy mind az élet adását, mind pedig az élet kioltását szabadon teszi, meditativ állapotban, a teljes szellemi elmélyedés állapotában, ahol eggyé válik meditációja tárgyával.

Anélkül, hogy megvizsgálná mi helyes és mi nem, képes meglátni azt. Anélkül, hogy különbséget tenne, képes különbséget tenni - helyesen. Ez azt jelenti, hogy harcművészetére nem mondja azt, hogy "ez helyes", sem azt, hogy "ez nem helyes", hanem képes meglátni melyik melyik. Nem ítél, de képes helyesen ítélni.

Ha valaki felállít egy tükört, bármilyen forma is legyen odatéve, a tükör visszaadja azt, és láthatóvá válik. Ahogyan a tükör gondolkodás nélkül teszi ezt, a különféle formák tisztán tükröződnek, a megkülönböztetés mindenféle szándéka nélkül. Elméjét tükörként használva, a harcművészeteket alkalmazó ember nem szándékozik megkülönböztetni helyest és helytelen, de elméje tükörnek fényessége által a helyes és a helytelen feletti ítélet eljut a megfelelő helyre, anélkül, hogy ő bármiféle gondolatot hozzátenne.

A vízben járni olyan, mint a földön. A földön járni pedig olyan, mint a vízben. Ennek jelentését senki nem tudja megérteni, aki nincs megvilágosodva az ember tényleges eredetét illetően.

Ha a bolond ember úgy lép rá a földre, ahogyan a vízre, amikor a földön jár, arcra bukik. Ha úgy lép a vízre,

ahogyan a földre lép, amikor a vízre lép rá, esetleg azt hiszi, járhat rajta. E tekintetben azt mondhatjuk, hogy az az ember, aki megfélemez mind a földről, mind pedig a vízről, az első, aki eljut ehhez az alapelvhez.

Ha képes szert tenni erre a szabadságra, ezen a földön senki sem hozhatja zavarba. Vagyis az a harcművész, aki képes szabaddá válni, nem kerül szorult helyzetbe, hogy mit kell tennie, függetlenül attól, hogy kivel kerül szembe.

Semmiiben nem akad párja. Ez azt jelenti, hogy mivel nem akad párja az egész világon, éppen olyan lesz, mint Sákjamuni, aki azt mondta: „A világon én vagyok a Leghatalmasabb.”⁴⁶

Meg akarod ezt valósítani? Járva, állva, ülve és fekve, beszéd és hallgatás közben, teázás és rizsevés közben, soha nem szabad, hogy erőfeszítésed lankadjon. Tekinteted soha ne vedd le a célról, alaposan vizsgálj meg mindent, ami jön, és mindent, ami megy. Egyenesen a dolgok mélyére kell hatolnod. Ahogy a hónapok és évek telnek, úgy fog tűnni, hogy fény keletkezik a sötétségben. Tanító nélkül válsz bölcsesé, és csodálatos képességekre teszel majd szert anélkül, hogy próbálnád. Ilyenkor min-

---

⁴⁶ A legenda szerint amikor Sákjamuni megszületett, hét lépést tett mind a négy irányba, jobb kezével az égre mutatott, és a fenti szabakat mondta.

den szokványos, mégis minden természetfeletti. Úgy nevezem ezt: Taia.

Meg akarod ezt valósítani? Az „ezt” arra utal, amire az előzőekben utaltam; a kérdés tehát az, hogy meg akarod-e ragadni annak értelmét, amiről az előzőekben már szó esett.

Járva, állva, ülve és fekve, beszéd és hallgatás közben. Ezt a négyet – járás, állás, ülés, fekvés – a Négy Méltóságnak⁴⁷ nevezik. Minden ember végzi ezeket.

Beszéd és hallgatás közben: ez azt jelenti, hogy mialatt beszél valaki, és mialatt csendben van.

Teázás és rizsevés közben: ez azt az időt jelenti, mialatt teát iszol és rizst eszel.

Soha nem szabad, hogy erőfeszítésed lankadjon. Tekinteted soha ne vedd le a célról, alaposan vizsgálj meg mindent, ami jön, és mindent, ami megy. Egyenesen a dolgokba kell hatolnod. Ez azt jelenti, hogy soha nem szabad gondatlannak vagy felületesnek lenned erőfeszítésben, és állandóan vissza kell térned önmagadhoz. Tekinteted a célon kell legyen, és folyamatosan és mélységeiben meg kell vizsgálnod ezeket az alapelveket. Mindig egyenesen előre haladj, a jót jónak, a rosszat rossznak tekintve, miközben ezt az alapelvet vizsgálod a dolgokban.

---

⁴⁷ Ez a buddhista terminus olyan helyzeteket jelöl, amelyekben az ember magatartásával tiszteletet sugall.

Ahogy a hónapok és évek telnek, úgy fog tűnni, hogy fény keletkezik a sötétségben. Ez azt jelenti, hogy éppen így, fáradhatatlanul kell erőfeszítéseidet folytatnod. Ahogy telnek-múlnak a hónapok és az évek, amit önmagad viszel végbe ezzel a misztikus⁴⁸ alapelvvel, olyan lesz, mint amikor hirtelen egy lámpás fényét pillantod meg a sötét éjszakában.

A tanító nélkül válsz bölcsésé azt jelenti, hogy ehhez az alapvető bölcsességhez anélkül fogsz elérkezni, hogy azt valaha is tanító átadta volna neked.

Csődálatos képességekre teszel majd szert anélkül, hogy próbálnád. Mivel a hétköznapi ember munkája tudatából fakad, ezek mind a teremtett jelenségek⁴⁹ világának cselekedetei, és szenvedést foglalnak magukba. Ugyanakkor, mivel a nem-teremtett cselekedetek ebből az alapvető bölcsességből származnak, csak ezek természetesekek és békések.

Az ilyenkor pontosan azt az időt jelöli. Azt az időpontot jelöli, amikor az ember tanító nélkül ér el a bölcsességhez, és misztikus képességek birtokába jut anélkül, hogy próbálná.

---

⁴⁸ misztikus: a misztikán alapuló, rá jellemző. Misztika: olyan rendszer és eszméáramlat, amelyben titokzatos, ésszel fölfoghatatlan erőkrol és eljárásokról esik szó, s amely az embert valamiféle különleges képességek és lehetőségek birtokába juttatja. A görög műszlész ('beavatott') nyomán - Lendvai L. Ferenc: Filozófiai Vadamecum

⁴⁹ A teremtett jelenségek a karma lörvényének következményei. A nem-teremtettek függetlenek cselekedettől, szótól vagy akarattól.

Annak a jelentése, hogy *minden olyan, mint rendszeren, mégis minden természetfeletti az, hogy ez a nem-teremtett misztikus képesség nem rendkívüli módon kelt életre.*

Mivel csak azok a cselekedetek válnak nem-teremtetté, amelyek tulajdonságaikban teljesen hétköznapiak, ez az alapelv sosem különül el a szokványostól. Ezzel együtt, a teremtett jelenségek világában a hétköznapi, szokványos emberek szokványos cselekedetei teljesen különböznek ettől. Ezért áll ott, hogy „minden szokványos, mégis minden természetfeletti”.

Úgy nevezem ezt: Taia. Taia egy [ösi kínai] kard, melyhez fogható nincs a világon. Ez a drágakövekkel ékesített kard szabadon vág mindent, a merev fémtől a megmunkált acélon át a sűrű és csiszolt drágakövekig. Semmi nincs a világon, ami hárítani tudná pengéjét. Azt a személyt, aki megszerzi ezt a nem-teremtett misztikus képességet, nem ingathatja meg hatalmas hadseregek parancsnoka, de még százezres túlerő sem. Ugyanúgy, ahogy semmi sem képes útját állni e híres kard pengéjének. Ezért hívom e misztikus erejű képességet Taia Kardjának.

Mindenki rendelkezik Taia eme éles kardjával, és ez mindenki ben teljességgel megvan. Akiknek ez világos, azoktól még a Márak is félnek, de akiknek homályos, azokat még az eretnekek is megtévesztik. Egyfelől, ha két egyforma gyakorlattal rendelkező ember találkozik, karddal a kezében, az összecsapásnak nincs kimenetele; olyan ez, mint amikor Sákjamuni a

virágot tartja, és Kasjapa⁵⁰ rejtelmesen elmosolyodik. Másfelől, felemelni az egyiket és megérteni a másik hármát, vagy finom súlybeli különbségeket szabad szemmel észrevenni, a szokványos ügyesség példái. Ha a fentieket valaki elsajátította, azon nyomban háromfelé vág, még mielőtt az egyiket felemelnéd és a három felől megértésre jutnál. Mennyire inkább így van ez, amikor szentől szembe találkozod vele magad?

Mindenki rendelkezik Taia eme éles kardjával, és ez mindenkiben teljességgel megvan. Ez azt jelenti, hogy Taia híres kardja, amelyet a világon semmilyen penge nem képes háritani, nem csak másoknak adatott meg. Kivétel nélkül mindenki, birtokolja, nincs, aki ne rendelkezne vele, és akinek ne lenne meg a maga teljességében.

Ez az elme kérdése. Ez az elme nem a világrajövetelkor született veled, és nem fog megszűnni haláloddal. Mivel ez az igazság, az Eredeti Arcnak⁵¹ nevezik. Az ég nem képes befedni. A föld nem tudja megtartani. A tűz nem tudja megégetni, sem a víz benedvesíteni. Még a szél sem tud beléhatolni. A világon semmi nincs, ami képes lenne útját állni.

---

⁵⁰ Kasjapa: Buddha halála után a tanítványok vezetője.

⁵¹ Eredeti Arc: az elme ősi, eredeti természete, melyet még nem szerényeztek be emberi szándékok és cselekedetek.

Akiknek ez világos, azoktól még a Marák⁵² is félnek, de akiknek ez homályos, azokat még az eretnekek is megtévesztik. Ami azt a személyt illeti, aki tiszta megvilágosodással bír Eredeti Arcát illetően, számára semmi nincs ebben a világegyetemben, ami elhomályosítja vagy akadályozza látását. Így nincs rá mód, hogy a Marák természetfeletti erejükhöz nyúljanak. Mivel egy ilyen személy keresztüllát saját szándékain, a Marák félnek tőle és elkerülik; vonakodnak a közelébe kerülni. Ellenben az, aki homályosan lát, és nem tudja hová tenni Eredeti Arcát, rengeteg zavaros gondolatot és téveszmét halmoz fel, melyektől aztán nem tud megszabadulni. Az eretnekek könnyen meg tudják tévesztetni és be tudják csapni ezt az embert.

Ha két egyforma gyakorlattal rendelkező ember találkozik, karddal a kezében, az összezapásnak nincs kimenetele. Ennek jelentése a következő: ha két olyan ember találkozna, akik mindketten felismerték Eredeti Arcukat, és szentől szemben állva előrántanák Taia Kardját, lehetetlen lenne dűlőre jutni. Ha valaki erre rákérdezne, akkor ezt Sákjamuni és Kasjapa találkozásához lehetne hasonlítani.

Sákjamuni a virágot tartja és Kasjapa rejtelmesen elmosolyodik. A Gridrakuta ormon történt gyűlés alkalmával, Sákjamuni eltávozása előtt egy szál vörös lótuszvirágot mutatott fel. Nyolcvanezer szerzetesnek mutatta,

---

⁵² Mára (szankszrit és páli mára, szó szerint „megelő, megszeméltető”) istenség a buddhista mitológiában, aki a gonoszságot testesíti meg, és minden mást, amitől az élőlények halálukat lelik. Mitológiai Enciklopédia

akik mindannyian csendben maradtak. Egyedül Kasjapa mosolyodott el. Tudván, hogy Kasjapa megvilágosodott, Sákjamuni átadta neki a Helyes Tanít, mely nem írott szavakon alapul, melyet tanítás nélkül adnak át,⁵³ és megerősítette rajta a Buddha-pecsétet.

Azóta huszonnyolc utódon keresztül adták át a Helyes Tan Indiában, egészen Bodhidharmáig⁵⁴. Kínában Bodhidharmától hat átörökítés történt a Hatodik Patriarcháig, Ta Csien⁵⁵ zen mesterig.

Mivel ez a zen mester bodhiszattva volt, a Buddhista Tan ettől kezdve virágozni kezdett Kínában, s különféle hajtásokat eresztett. Gyorsan elterjedt az Öt Ház és a Hét Szekta,⁵⁶ és végül Nai Csi Hsü T'ang⁵⁷ pap által eljutott a japán Daio⁵⁸ és Daito⁵⁹ papokhoz. Ez mind a mai napig szüntelenül folytatódik, mesterről tanítványra.

---

⁵³ Nem az írott szavakra támaszkodni, és a tanítás nélküli átadás két olyan pont, melyet különösen a zenben nyomatékosítanak. Hangsúlyozzák azt az alapelvet, hogy az ember inkább saját természetébe nézzen, ahelyett, hogy írásokra vagy mások tanítására támaszkodna.

⁵⁴ Bodhidharma: A zen buddhizmus első patriarchája Kínában. Azt mondják, i. u. 470-ben vagy 520-ban érkezett Indiából Kínába.

⁵⁵ Ta Csien (637-713): Ismertebb nevén Hui Neng. A zen fejlődésének középponti alakja.

⁵⁶ Az „Öt Ház és a Hét Szekta” a zen különféle iskoláit jelenti.

⁵⁷ Nai Csi Hsü T'ang (1185-1269): Hsü T'ang Csih Jü néven is ismeretes. A lincsi buddhizmus kínai szerzetese volt.

⁵⁸ Daio Kokusi (1234-1308): A rindzai szekta egyik szerzetese; Kínában tanult buddhizmust.

A „virágot tartja ... sejtelmesen elmosolyodik” tanításához nehéz megérkezni, és nem könnyű megfejteni találgatással. Az embernek meg kell innia a buddhák lélegzetét, mialatt saját hangját nyeli.

Bár nincs rá mód, hogy kifejezzük ezt az alapelvet, ha nagyon muszáj, előhozhatjuk a következő példát: úgy veszünk vizet egy tálból, és úgy öntjük át egy másikba, hogy a víz összekeveredik és megkülönböztetetlené válik. Ez az a pillanat, amikor Sákjamuni és Kasjapa szeméi találkoztak és egyesültek. Megszűnt a viszonylagosság.

Egyetlen harcművész-tanítvány sincs százezer közül, aki megértette volna a „virágot tartja ... sejtelmesen elmosolyodik” jelentését. Mindazonáltal, ha valakit megingathatatlan szándék vezérel, és tényleg megértésre akar jutni, akkor fegyelmeznie kell magát még harminc évig. Ha ettől eltér, nemcsak annyi történik, hogy nem sajátítja el a harcművészeteket, de a pokolba kerül, mint az íjból kilőtt nyíl. Ez igazán rémisztő dolog.

Felemelni az egyiket és megé:teni a másik hármat: ez azt jelenti, hogy amint egy rész feltárul, a másik három is azonnal világossá válik.

Finom súlybeli különbségeket szabad szemmel észrevenni. Különbségeket szabad szemmel észrevenni: ez a szem szerepére utal, illetve szemmel való becslésre.

---

⁵⁹ Daito Kokusi (1282-1337): Daio Kokusi egyik követője, aki Daitoku-dzsiban alapított zen iskolát.

A súlybeli különbségek rendkívül finomak⁶⁰. Az az ember, aki szabad szemmel képes megmondani, mennyit nyom bármely darab arany és ezüst, és a legcsekélyebb mértékben sem téved, ügyes és nagy gyakorlattal rendelkezik.

Az ezek a szokványos ügyesség példái azt jelenti, hogy sok ilyen ügyes ember van, és semmi különleges nincs bennük.

Ha a fentieket valaki elsajátította, azon nyomban háromfelé vág, még mielőtt az egyiket felemelnéd és a három felől megértésre jutnál. Ez arra a személyre vonatkozik, aki megérti, miért jelenik meg a Buddha ebben a világban. Ő az, aki azon nyomban háromfelé vág, még mielőtt az egyiket felemelnéd, és a három felől megértésre jutnál, vagy mielőtt bármiféle jelzés megjelenne. Ezért hát feltételezem, ha ilyen emberrel találkoznál, semmit nem lehetne tenni.

Mennyire így van ez, mikor szemtől szembe találkozol vele magad? Aki ekkora gyorsaságra és megértésre tesz szert, egy másik emberrel szembetalálkozva olyan könnyedséggel vág, hogy ellenfele még észbe sem kapott, már levágták a fejét.

Végül is egy ilyen ember sohasem mutatja kardja hegyét. Gyors - még a villám sem képes iramot tartani vele. Tömör - már ott sincs, el-

⁶⁰ Az eredeti szövegben itt az Edo korszakbeli súlymértékek szerepelnek példaként.

tűnt, mielőtt a viharos szél megérkezett volna. Ha az ember nem rendelkezik ilyen taktikával, s végül összezavarodik, saját pengéjét vagy kezét sérti meg, ügyességének végére ér. Ezt nem lehet benyomások vagy tudás alapján megjósolni. Nem szavak vagy beszéd útján kerül átadásra, szigorú alapelvek sincsenek. Ez a tanításokon túlmutató rendkívüli átadás törvénye.

Végül is egy ilyen ember sohasem mutatja kardja hegyét: ez azt jelenti, hogy egy mester a kezdetektől fogva soha nem mutatja kardja hegyét.

Gyors - még a villám sem képes iramot tartani vele. Tömör - már ott sincs, eltűnt, mielőtt a viharos szél megérkezett volna. Ami a technika gyorsaságát illeti, ez azt jelenti, hogy még a villám sem - mely már elment, mielőtt azt gondolod, láttad - képes átvágni az ő mozdulatai között. Ami a tömörségét illeti, az sebesebben tovatűnik, mint ahogy a vihar előtt szálló finom homokszemcsék.

Ha az ember nem rendelkezik ilyen taktikával⁶¹, s végül összezavarodik: ez azt fejezi ki, hogy ha valaki ilyen képességek nélkül csak egy kicsit is ragaszkodik ahhoz, hogy felemelje kardját, vagy ahhoz, hogy elméjét használja, ...

⁶¹ taktika: harcmod. Bakos Ferenc - Idegen szavak és kifejezések szótára

Saját pengéjét vagy kezét sérti meg, ügyességének végyére ér: ez azt jelenti, hogy egészen biztosan saját kardja hegyét fogja letörni, saját kezét fogja megvágni, és valószínűtlen, hogy valaha is gyakorlottnak lehet majd mondani.

Ezt nem lehet benyomások vagy tudás alapján megjósolni. A „benyomások vagy tudás” az emberi lélek tudására, illetve ítélőképességére vonatkozik. A „megjósolni” becslésekre és számításokra utal. Ez azt jelenti, hogy nem számít, mennyire próbálsz benyomások és tudás alapján kiszámítani vagy megjósolni, az eredmény a legkevésbé sem lesz használható. Ezért határold el magad a dolgok kiszámítás alapján történő megítélésétől.

Nem szavak vagy beszéd útján kerül átadásra, szigorú alapelvek sincsenek. Az igazi harcművész számára ezt nem lehet szavakkal átadni. Továbbá alapelvek útján sem tanítani, sem tanulni nem lehet, hogy milyen állást vegyen fel valaki, vagy hová üssön.

Ez a tanításokon túlmutató rendkívüli átadás törvénye. Nem lehet szavakkal átadni, és a módszertől függetlenül nem lehet tanítani. Ezért ezt a „tanításokon túlmutató rendkívüli átadás” alapelvének nevezzük. Ez olyan alapelv, ami a mester tanításain kívül áll; olyan elv, melyben kiemelkedő fontossága van az egyéni megvilágosodásnak és az egyén saját felismeréseinek.

Nincs lefektetett szabály e nagy képesség megnyilvánulására. Szabályos cselekvés, elmentmondásos cselekvés – még az ég sem határoz erről. Mi hát ennek természete? A régiek ezt mondták: „Ha egy házban nincs egy Pai Cse-t ábrázoló festmény, akkor szellemek sincsenek benne.” Ha valaki megedzette magát, és megérkezett ehhez az alapelvhez, akkor egyetlen kard segítségével minden az irányítása alá kerül e világon.

Ne engedd, hogy azok, akik ezt tanulmányozzák, meggondolatlanok legyenek.

Nincs lefektetett szabály e nagy képesség megnyilvánulására.⁶² Ha e rendkívüli átadás törvényének „nagy képessége” meg megnyilvánul előtted, akkor azt szabadon teszi meg, mindenféle lefektetett szabály nélkül. Mégis a „nagy képesség” nevet viseli, mivel mind a tiz irány felé kiterjed, és sehonnan sem hiányzik, még egy nyúl fülének hegyéről sem. A lefektetett szabályok a szabályozás elvén alapulnak; nincsenek olyan előírások vagy szabályok, mint amilyenek mondjuk mintába öntenék azokat a dolgokat, melyek e nagy képesség megnyilvánulásával kapcsolatosak.

---

⁶² Pi Jen Lu-tól: „Nincs meghatározott módja e nagy képesség megnyilvánulásának.”

*Szabályos cselekvés, ellentmondásos cselekvés – még az ég sem határoz erről.*⁶³ Az, aki kinyilvánítja ezt a nagy képességet – cselekedjen akár szabályosan, akár ellentmondásosan – szabad, semmi nem korlátozza.

Mi hát ennek természete?: ez arra utal, hogy szemtől szemben állsz valakivel, és megkérdezed, miről is van szó valójában.

A régiek ezt mondták: „Ha egy házban nincs egy Pai Cse-t ábrázoló festmény, akkor szellemek sincsenek benne.” Ez válasz az előbbi kérdésre.

Pai Cse-nak tehén-teste van, ember feje, olyan állapot, amelyhez fogható nincs még egy. Álmodat és szerencsétlenségeket eszik, Kínában rajzot készítenek róla, hogy a ház bejáratához tegyék, vagy a belső pillérekre akaszták. Röviden, a Pai Cse-illusztráció a szerencsétlenségek elkerülését szolgálja.

Akinek soha nem volt dolga szellemekkel a házában, még csak nem is gondolna arra, hogy Pai Cse-képet készítsen, és hogy felakassza a falra. Azt akarom ezzel mondani, hogy az, aki képes alkalmazni akár a szabályost, akár az ellentmondásost, mivel még az ég sem tudja megmondani, mi van elméjében, teljes mértékben felül-emelkedik fájdalom és örömmön. Testi szerencsétlenségek nem érik, és otthonában sem fordul elő ilyesmi. Ezért el-

---

⁶³ Két korai zen értekezésből (az egyik a Cseng Tao Ko, a másik feltehetően a Hsin Hsin Míng). A források így szólnak: „Ellentmondásos cselekvés, szabályos cselekvés – még az ég sem határoz erről,” és „Ha birtokolni akarsz megnyilvánulását, ne szabályokban vagy ellentmondásokban gondolkodj.”

méje nem fog Pai Cse kép után sóvárogni, saját világa pedig maga a gyönyörűség.

Ha valaki megedzette magát, és megérkezett ehhez az alapelvhez, akkor egyetlen kard segítségével minden az irányítása alá kerül e világon. Ez azt jelenti, hogy amennyiben valaki eszerint fegyelmezi magát, kimerítően edzi e tiszta fémet ezerszer is, újra meg újra, és egyszer csak megszabadul, mint egy hüvelyéből kirántott kard, s a Han-dinasztia alapítójához lesz hasonlatos, és egyetlen kard segítségével minden az irányítása alá kerül e világon.

Ne engedd, hogy azok, akik ezt tanulmányozzák, meggondolatlanok legyenek. Azok, akik e kard misztériumát tanulmányozzák, nem szabad, hogy könnyedén meggondolatlan véleményekre jussanak, és törekedniük kell saját fényük erősítésére. Céltudatosan folytatva erőfeszítéseiket, nem szabad gondatlannak lenniük, még egy pillanatra sem.